

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929-йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 14 (6970-6971)
1999 йил 6 апрель, сешанба

Сотувда эркин
нархда

АСАКАНИНГ БАҲОРИГА НИМА ЕТСИН?!..

Мана келинчак баҳорнинг, зумрад баҳорнинг, хуллас, биз ҳамиша ардоқли сўзлар билан атайдиган эрка баҳорнинг бири-биридан гўзал ва фусункор кунларининг ёруғ нафаслари бутун ўлкамиз бўйлаб ажиб бир тароват билан кезиб, борлиқни ўзининг дилбар сеҳрига фарқ қилиб, кўнгилларимизни гўзал ҳис-туйғуларга тўлдириб юрибди.

Бизнинг жаннатий боғлари сеҳри билан бутун дунёга машҳур гўзал Андижонимизда ҳам баҳор бу йил ҳар йилгидан кўра эртароқ келди. Ҳамма ёқни лолақизғалдоқларнинг алвон гўзаллиги, сўлим бойчечакларнинг муаттар ҳулволарнинг эрта кўклам ғунчалари бўлмиш нафис чучмомаю дилбар бинафшаларнинг димоқни қитқлови хушбўй

ислари тутиб кетди. Кутлуг Наврўз айёми арафасида моларимиз, аяжонларимизу холажонларимиз дошқозонларни тўлдириб сумалаклар қайна-тишди. Кўк сомсалару, халимлар пишириб, яна келаси йил Наврўзгача соғ-омон етказсин дея эзгу тилаклар, дуою-ниятлар билан ялпизларни кўзларига суртишиб омонлик-сомонлик тилашди.

Биз болалар эса кўм-кўк қирлар бағрига чиқиб аяжонларимизга, опажонларимизга ялпизлар, исмалоқлар, хулволар териб олиб келиб бердик. Айниқса, Нилуфар опамнинг пиширган ялпиз сомсалари ҳаммамизнинг дидимизга ёқди. Мазза қилиб едик. Ўртоқларимга ҳам олиб борган эдим, ҳаммалари хурсанд бўлиб кетишди. Ўқитувчимиз Наргиза

опамлар ҳам: «Жудаям зўр пазанда қиз экан, қўллари дард кўрмасин асло», — дея Нилуфар опамни роса мактадилар.

Баҳорнинг, Наврўзи оламнинг тароватини, севинчларини яхшироқ ҳис қиламан деса-сангиз, бизнинг дунё ичида яна бир дунё бўлган гўзал Андижонимизга, қараса кўз қамашадиган, ҳар қанча мактов берса ярашадиган Ўзбекистонимизнинг шуҳратини «Нексия», «Тико», «Дамас» лари билан бутун дунёга доғу таратаётган сўлим Асакимизга бир ташир буюринг.

Барибир Асаканинг баҳори бошқача бўлади-да!..

Абдурахим ДАДАЖОНОВ,
Андижон тумани
Асак шаҳридаги
Беруний номидаги
7-мактаб ўқувчиси.

МАКТАБИМИЗГА ГАЗ КЕЛДИ

Мен Фарғона вилояти, Охунбобоев туманидаги Қоражийда қишлоғида жойлашган Абдурахмон Жомий номли 30-ўрта мактабнинг 10-синфида ўқийман. Бизнинг қишлоғимизга газ келгунча мактабни битириб кетсам керак, деб ўйлардим. Янглишган эканман. Чунки яқинда мактабимизга газ келди. Бундан мактабимизнинг барча ўқитувчилари ва

ўқувчилари бирдек хурсанд бўлишди.

Энди биз ҳам шаҳардаги тенгдошларимиз каби қишнинг совуқ кунларида синф хоналарида мактаб формасида бемалол ўтирадиган бўлдик.

Фарғона вилояти,
Охунбобоев туманидаги
30-мактабнинг 10-синф
ўқувчилари номидан.

ДАРСДАН ҚОЧАДИГАНЛАРГА ЖАЗО БОРМИ?

Синфимизда 27 нафар ўқувчи бор. Шулардан 11 таси қиз болалар. Аълочи ўқувчилар ҳам талайгина, бироқ синфимизни орқага тортаётган ўқувчилар ҳам мавжуд. Айниқса Назаров Тўлқин ҳаммадан «ажралиб» туради. У дарслардан қочиб, бозорда савдо иши билан шуғулланади. Физика, рус тили, чет тили дарсларига деярли қирмайди.

«Тонг юлдузи» газетаси! Дарсдан қочадиганларнинг жазоси борми?

Нодира ЖўРАЕВА,
Бухоро вилояти, Гиждувон туманидаги
8-мактабнинг 7-«Б» синф ўқувчиси.

Кўклам
ҳадя қилган кўзичоқлар билан
кўркем!..

БИРЛАШАЙЛИК, АЗИЗ ЕТАКЧИ!

Мен саккиз йилдан бери етакчи бўлиб ишлаб келаман. Газетанинг ҳар бир сонини диққат билан кузатаман. Барча мақолалар менга ёқади. Лекин... лекин нимагадир етакчиларнинг иш услублари кам ёритилади. Ахир барча мактабларда тадбирлару, кўриктанловлар, ташилий ишлар етакчининг зиммасида-ку!

Яна бир гап. «Тонг юлдузи» газетасининг айрим сонлари баъзи сабабларга кўра бизнинг қишлоққа ўз вақтида етиб келмайди.

Келинг, азиз етакчи, газета орқали яқиндан сирлашайлик, суҳбатлашайлик, болаларни газетхонликка ўргатиш ҳам бизнинг вазифамиз-ку!

Мария ЭРГАШЕВА,
Қашқадарё вилояти,
Қамаши туманидаги
40-мактабнинг
«Ойбек» номли болалар
ва ўсмирлар жамоаси етакчиси.

КУТУБХОНАМИЗНИ ЎЗИМИЗ БОЙ ҚИЛАМИЗ

Китоб — ўқилса билим улашади. Бир ерда ётса — у сир тўла сандиқ. Сандиқни очмоқ, инжу жавоҳирларини элга ёймоқ керак. Биз ана шундай сирли, бир чеккада мунгайиб ётган мактабимиз кутубхонасига китобларни олиб келмоқчи бўлдик. Ҳар бир ўқувчи бугунги кун китобхони учун мос бадий, тарихий ва диний асарлардан бир донадан келтирадиган бўлдик. Бундан ота-оналаримиз ҳам мамнун бўлишди. Биз келтирган китоблар туфайли мактаб кутубхонаси бойиса ўзимизга фойда-да!

Излаган имкон топади, деганларидек энди кутубхонамиз имконияти анча кенгайиб қолди. Шунинг учун ҳам унинг бағридан ёш китобхонлар аримаяпти.

Нафиса ХУДОЙБЕРДИЕВА,
Бухоро вилояти,
Бухоро тумани,
Фаллаосиё шаҳридаги
3-ўрта мактабнинг
6-«Б» синф ўқувчиси.

VARRAK

■ Darillab turgan varrak,
■ Dir-dir titrab yugurdi.
■ Olib uch deb shamolga
■ Oyoq qo'l tirab turdi.

■ Shamol unga ko'nradi,
■ Varrak sho'ng'ib tinmadi,
■ Qo'l oyog'i yo'q shamol,
■ Oxir dedi «Min mani».

Varrak uchdi osmonga,
Uchgan kabi osonga,
Parvo qilmasdan qo'ydi
Bo'ynidagi tasmaga.

Bundan voqif bo'ldilar,
Uni ta'qib qildilar,
Varrakni yerga ishqab,
Uzring shu... — deb kuldilar.

UMIDA

МЕХНАТИМИЗ САМАРАСИ

«Тил билган эл билади» дейишади. Бизнинг синфимиз ҳам 1995 йилда инглиз тилига ихтисослаштирилган эди. Ҳозирги кунда синфимизда саккизта ўғил бола, ўн битта қиз бола ўқийди. Туманимизда биз севган тил бўйича ҳам ҳар йили олимпиада ўтказилади. 1997 йилда синфимиз ўқувчиси Шарифжон Муқимов иккинчи даражали диплом билан тақдирланган бўлса, ўтган йилнинг 12 декабрь куни Васлиддин Ибодов инглиз тилидан фахрли иккинчи ўринни эгаллади. Биз синфда бирор да-

қиқа ҳам бўш ўтирмаймиз. Чунки тил ўрганиш тинимсиз мутаоала қилишни талаб этади. Инглиз тили фани ўқитувчиси Қахрамон ака Нарзиев шундай дейдилар. Ва ҳамиша тил билиб эл

Ибратли тадбирлар

танишимиз ғамини ейдилар. Биз сизга келажақда раҳмат ёғдирамиз, севимли устоз!

София КАЮМОВА,
Бухоро вилояти,
Ғиждувон туманидаги
44-мактаб ўқитувчиси.

РАҲМАТ, ФЕРУЗА!

Мактабимизда адабиёт фани бўйича мусобақа бўлиб ўтди. «Ёш қаламқашлар» тўғарагининг фаол қатнашчиси Ферузахон Муродова унда голиб чиқди. Шеър ёдлаш, ҳикоя ва ғазалларни маромига етказиб ўқишда ҳавасимизни келтирган Феруза ҳаммани адабиётга, гузалликка етаклади.

Раҳмат, Феруза! Сенга келажақда омад, қайноқ илҳом ёр бўлсин!

Хилола ХАЙДАРОВА,
Наманган вилояти,
Чортоқ туманидаги
Мирзо Улуғбек
номли 22-ўрта
мактабнинг
7-синф ўқувчиси.

ФАХРЛАНСАК АРСИЙДИ

Ҳозирги кунда барча мактабларда «Сиз қонунни биласизми?» кўрик-танлови ўтказилмоқда. Жумладан, бизнинг мактабимизда ҳам танлов бўлди. Бунда тўртта мак-

Шаҳнозахон Тўйбоева, Абдуқодир Ражабов, Зебунисо Қаҳҳоровалар муносиб ҳисса қўшдилар. Буларга ёрдам берган устозларимиз Шодиева, Неъматов, Қурбонова, Рўзиевалар ва мактабимиз директори Баҳодировларга ўз миннатдорчилигимизни билдирамиз.

Биз билимдон мактабдошларимиздан фахрланамиз.

Гулмира ФАЙЗУЛЛАЕВА,
Ғиждувон туманидаги
4-мактабнинг 9-синф
ўқувчиси.

Саҳнага чиқишдан олдин...

МУЧАЛ ТҲЙИ

Синф раҳбаримиз Манзура опа Мамасолиева ота-оналар мажлисида мучал тўйини нишонлаш ҳақида маслаҳат солгандилар, бир овоздан барча ота-оналаримиз рози бўлишди. Рози бўлибгина қолмай, бу ишда устозимизга кўмаклашишларини ҳам айтишди. Шундай қилиб ҳамма ишга киришди. Кимдир тадбирнинг режасини тузди, кимдир бошқа ташки-

лий ишлар билан шуғулланди, яна кимдир қизларга чиройли бир хилда кўйлак тикишга тушди.

Мана биз орзиқиб кутган мўъжизавий кун ҳам келди. Биз чиройли шеърлар ёдладик, саҳна асарларидан кичик-кичик кўринишлар тайёрладик. Айниқса мучалда тақвимдаги жониворларнинг характери ҳақидаги шеърлар кўпчиликка манзур тушди. Мучал тўйига

кекса мураббий Болтабой Баҳодиров, Ўзбекистон халқ шоири Муҳаммад Али ва Муқимий номидаги мусиқа ва драма театри санъаткорлари ҳам иштирок этиб, биз ўқувчиларни янада хушнуд қилишди. Бу кунги катта шодиёна бизларнинг хотирамизда ҳамиша муҳрланиб қоладиган бўлди.

Зебунисо АБДУЛЛАЕВА,
Тошкент шаҳар, Мирзо
Улуғбек туманидаги 275-
мактабнинг 6-«Г» синф
ўқувчиси.

ҲАР ҲАФТА — ФАН ҲАФТАЛИГИ

Билим олиш, уни мукамал тарзда эгаллаш, уни керағида сарфлай билиш, оқил одамнинг иши. Шундай экан, имкон борича билимни эгаллашимиз, билимли бўлиш учун бор кучимизни аямаслигимиз даркор. Чунки бойликни биров ўғирлаши мумкин, лекин билимни ҳеч ким ўғирлай олмайди. Буни яхши тушунган мактабимиз муаллималари ҳар ҳафтани фан ҳафталиги деб белгилайдиган бўлишди. Мана ўтган ҳафта адабиёт фани ҳафталиги бўл-

ди. Бир ҳафта мобайнида Абдулла Қодирийнинг «Меҳробдан чаён» романини ўқиб чиқдик. Ҳафтанинг сўнгги кунда синфимизда очик дарс бўлди. Очик дарсимизга барча ўқитувчилар ташриф буюришди. Дарсда «Меҳробдан чаён» романидан бир парча саҳнавий кўриниш бўлди. Ўқитувчилар бизнинг шу вақтгача олган билимларимизни синаш мақсадида турли саволлар беришди. Синфимиз ўқувчилари эса уларнинг саволларига ҳеч иккиланмай жавоб беришди. Дарс сў-

нггида ўқитувчилар адабиёт муаллимамизга раҳмат айтишди. Бизга эса яна шундай ноанъанавий дарслар сонини кўпайтиришимизни таклиф қилишди. Бу ҳафта математика фани ҳафталиги. Ҳафта сўнггида эса яна очик дарс бўлади. Биз бу дарсга пухта тайёрланиб, яна ўқитувчиларга олган билимимизни кўрсатмоқчимиз.

Навбахор ЖАББОРОВА,
Бухоро туманидаги
36-ўрта мактабнинг 7-«А»
синф ўқувчиси.

СИНФИМИЗ — МАКТАБ ГОЛИБИ

Ҳайрият, таълим соҳасида рейтинг усули жорий этилди-ю, ҳар бир ўқувчининг билими, тиришқоқлиги, синфдаги ўрни билиниб турадиган бўлди. Бизнинг синфимиз она тили ва адабиётдан чуқур ўзлаштиришга ихтисослашган бўлиб, ҳар бир ўқувчининг билими ҳам, тиришқоқлиги ҳам аъло даражада. Жонажон билим масканимизнинг ҳамма синф хоналарида рейтинг ойнаси ташкил қилинган. Унда ўқувчиларнинг ҳар чоракда тўплаган бали ҳисобланиб, синфдаги ўрни ёзилган. Мен таълим олаётган синфда ҳам рейтинг ойнаси бор. Иккинчи чорак натижалари бўйича синфимиз ўқувчиларидан Назира Эргашева биринчи ўринда, Гулноза Камолова иккинчи ўринда, Нилуфар Ҳайтова учинчи ўринда ва Гуласал Муродовалар тўртинчи ўринда. Иккинчи чоракда бизнинг синфимиз рейтинг кўрсаткичлари

бўйича 83,7 балл тўплаб, биринчи ўринни эгаллаган. Бу муваффақиятдан мактабимиз раҳбарлари, айниқса, синф раҳбаримиз Гулчеҳра опа Шодиева биздан жуда хурсанд бўлдилар. Биз ўқувчиларнинг ҳам севинчимиз чексиз. Чунки бундай бахт ҳар қандай синфга ҳам кулавермайди. Синфимиз ўқувчилари учинчи чоракда ҳам биринчи ўринни олиш мақсадида тинмай ўқиб, барча фанлардан берилган топшириқларни ўз вақтида бажариб, ўқитувчиларимизни хурсанд қилмоқдалар. Биз, ўқувчилар мактабда аъло баҳоларга ўқиб, келажақда баркамол, етук, келажагимиз учун қўлимиздан келганча меҳнат қиладиган инсонлар бўлишга ҳаракат қиламиз.

Дилора НЕЪМАТОВА,
Бухоро вилояти,
Ғиждувон туманидаги
8-умумий ўрта таълим
мактабнинг 7-синф
ўқувчиси.

ФАЗЛИДДИН ИҚТИДОРЛИ БОЛА

Мактабимизда «Иқтидорли бола» кўрик-танлови ўтказилди. Бу кўрик-танловда синфдош дўстларимиз Наргиза Тоғаева, зардўзлик йўналиши бўйича Фазлиддин Дўстов эса ёғоч ўймакорлиги бўйича иштирок этиб биринчи ўринни эгаллади. 19 февраль куни туманимизда ўтказилган кўрик-танловда ҳам мактабимиз голиблари иштирок этиб, Фазлиддин ўзининг «Аёллар йили»га бағишлаб ясаган «Сирли сандиқча»си билан биринчилиكنи эгаллади ва вилоятда ўтказиладиган 3-тур мусобақада қатнашиш учун йўлланма олди. Биз барча 9-синф ўқувчилари синфдошимиз Фазлиддинга келажақдаги ишларида омад ёр бўлишини тилаб қоламиз.

Илҳомжон УМУРОВ,
Бухоро вилояти,
Ғиждувон туманидаги
5-мактабнинг 9-синф
ўқувчиси.

ПАХЛАВОН МАҲМУДНИНГ КУРАГИ ЕРГА ТЕККАНМИ?

Олтин түпроқ Хивада буюк алломалар, олийжаноб инсонлар яшаб ўтган. Ёш авлодга боболарнинг ғоятда ибратомуз ҳаёти фахр билан ўргатилади. Улардек яшашга ундалади. Хамюртимиз Пахлавон Маҳмуд пўстиндўзу ру-

Баҳор келиб ер юзи яшариб, офтоб танларга ёққан бир кунда эр-хотинига эт барак, (соёт шевасида) чучвара пиширишни илтимос қилибди. Шайх эса ҳаяллаб, 2-3 кун бўлибдики келмаётган экан. Одатда чучвара тан-

бойишунос бўлиши билан бирга буюк пахлавон ҳам бўлган.

Кураги ерга тегмаган пахлавон бўлганлиги учун «Китили» лакабини олган. Китилининг пахлавонлиги Оллох берган буюк каромат экан. Халқимизда Пахлавоннинг туғилиши, кураш тушиши, ўзга юртларга сафари тўғрисида ғаройиб ривоятлар сақланиб келмоқда.

Маҳмуднинг ота-онаси асли Кўхна урганчлик бўлиб ахил-иноқ яшар эканлар. Улар ҳаётда ҳеч нарсага зорикмас, аммо бефарзанд эканлар. Йиллар йилларни қувиб, хотин 60 ёшга, эр эса 70 ёшга етай деб қолибди. Эр-хотин доимо умид билан яшаганлиги боис қарий бошлаганини ҳам сезмаётган эканлар.

Улар хонадонига бир Шайх келиб кетиб юарди. Эр-хотин Шайхга меҳр берибди, унга ўрганиб қолишибди. Шайх эса буларнинг меҳр-оқибатлари, муносабатларини фарзанддек қабул қилибди. Уларни тез соғиниб келадиған бўлибди. Танимаган кишилар буларни меҳрибон ота-бола, она-бола деб ўйларди.

сиқ таомлардан бўлиб, ҳар кимнинг уйида ҳам тез-тез пиширилмайди. Мабодо пиширилса ўғил-қизларсиз ейилмайди.

Бирон сабаб билан келмай қолган ёки бирон юмуш билан кетган фарзанднинг улуши олиб қўйилади.

Барак пишди, Шайхдан эса ҳамон дарак йўқ. Хотин баракни айронга солиб, кўзага босди. Эр-хотин қайноққина овқатни кўтариб Шайх уйига қараб жадаллаб кетишибди.

Шайх бир неча кундирки бетоб экан. Меҳрибонларини кўриб соғайиб қолибди. Улардан ниҳоятда миннатдор бўлибди.

— Сизлар олийжаноб инсонсизлар. Оллох сизларни кеч бўлса ҳам ҳеч қўймасин, фарзанд ато қилсин, — деб дуога қўл очибди.

Бу гапни эшитган хотин қаҳ-қаҳа отиб кулиб юборибди.

— Биз энди ўтдик, 60-70 ёшни яшаб қўйган бўлсак ҳеч замонда бизнинг ёшимиздаги одамларга фарзанд берармиди?

Ё, Худо! Қудратинг чексиз, буюк Шайх Оллоҳга

ХОТИРА ТУРНИРИ

Фахриддин Норбоевнинг футболга ихлоси баланд эди. У 10-синфни битирар-битирмас бир қатор жамоаларга таклиф этилди.

Республика ёшлар терма жамоасида ҳам тўп сурди. Бевақт ўлим иқтидорли ўйинчимизни 23 ёшида орамиздан эрта олиб кетди.

Яқинда Юқори Чир-

чиқ туманидаги Султонравот қишлоғида жойлашган 10-ўрта мактабда Фахриддиннинг дўстлари, синфдошлари ва яқинлари ажойиб тўп урарни ҳурматлаб, хотира турнири ўтказишди.

Хотира турнирида Тошкент шаҳрининг «Интернат», Жалолқудук даҳасидан «Жалолқудук»,

Султонравот даҳасидан «Интер», «Тельман», «Чумчуқжар», «Бог» жамоалари ўзаро беллашдилар. Мазкур мусобақада «Чумчуқжар» жамоаси голиблик нашидасини суриб, Фахриддин Норбоев кубоги эгаси бўлишди.

Турнир ташкилотчилари тумандаги 10-ўрта мактаб спорт кўмитаси, Фахриддиннинг синфдошлари ва яқинлари бўлди.

Бир тумандан икки мактуб

БОКС, БОКС, БОКС!..

Яқинда Ангрен шаҳрида ўсмирлар ўртасида бокс бўйича вилоят спартакиадаси бўлиб ўтди.

Ушбу мусобақада юқоричирчиқлик ёш чарм қўлқоп усталари ҳам муваффақиятли иштирок этишди.

Бунда туман халқ таъли-

мига қарашли болалар ва ўсмирлар спорт мактаби ўқувчилари Серик Усенов ва Турсунпўлат Дўйсебоевлар ўз вазн тоифаларида фахрли биринчи ўринни қўлга киритишиб турнир голиби бўлишди. Шунингдек ёш боксчилар Серик Кенжебоев, Хайрулла Рисматов, Муҳид-

дин Ортиқовлар иккинчи ва Нуржигит Куандиқов, Бекмурод Ерменов, Рашид Дадахўжаев, Жонибек Зуфаровлар эса фахрли учинчи ўринларни эгаллашди.

Мусобақа голибларига ҳомийлар томонидан қимматбаҳо эсдалик совғалари берилди.

**Латифжон
МАНСУРОВ,
Юқори Чирчиқ
тумани, Кавардон
қишлоғи.**

ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ — КУЧ-ҚУВВАТАГ ТАВСИЯ

Миллий курашимиз тарихи ота-боболаримизга тақалади. Бизда тўй-тантаналарда йигитлар беллашиб, куч-қудратларини намойён қиладилар. Голиблик учун ҳамиша спорт билан шугулланиб туриш керак. Бунинг учун барча шароит бор.

Мактабимизда қишки ва

ёзги ўйин майдончалари доимо ўқувчилар билан гавжум бўлади. Теннис корти болаларнинг севимли жойига айланган. Айниқса, теннис бўйича ўтказиладиган синфлараро беллашувларнинг кундан-кунга ортиши барчага маъқул бўлмоқда. Жисмоний тарбия дарсларида ўтказилаётган бошқа мусо-

бақаларда ҳам мактабдошларимиз фаол қатнашиб келмоқда.

Биз келажакда бақувват ва соғлом бўлиб мустақил ватанимизнинг содиқ фарзандлари бўламиз. Бунда спорт соғлиқ гарови бўлиб бизга қўл келади.

**Шахноза
КУРБОНОВА,
Бухоро вилояти,
Ғиждувон
туманидаги 36-ўрта
мактабнинг
7-«В» синф
ўқувчиси.**

қарата илтижо қилаётганда, унинг дуо эшиклари ланг очик эди. Дуо Оллоҳ даргоҳида ижобат бўлибди. Хотиннинг кулгусидан Худонинг аччиғи келганмиш.

— Эй, Аёл! Сенга шундай ўғил берайки, бўлса ҳам пахлавон бўлсин, кураги ерга тегмасин, — деган экан.

Кунлар ойларни қувибди, олтмишдан ошган аёл ҳомиладор бўлибди. Бўлғуси ота-оналар Кўхна Урганчдан Хивага кўчиб келаётганда Говук қўли ёнида ой-куни етган онани тўлғоқ тутибди. Аввалом бор Оллоҳ мададкор бўлган, қолаверса чўлда мол боқиб юрган 13 яшар бокира қизалоқ доялик қилган. Пахлавон Маҳмуднинг туғилиши ана шундай ғаройиботга тўла. Пахлавон Маҳмуд бутун дунёни кезган, лекин Оллоҳ берганидек кураги ерга тегмаган, фақат бир маротаба «йиқилган». У ҳам мана бундай бўлган экан.

Ҳиндистон сафари чоғида курашга тушишидан олдин бир одати бор экан-да, уни

ҳеч ҳам канда қилмас экан. Муқаддас қадамжоларни: мачит ва қабристонларни зиёрат қилар экан. Ўтганлар руҳига фотиҳа ўқиб келаркан. Қабристон ёнидан ўтиб кетаётса бир онаизор Оллоҳга илтижо қилиб, нола чекарди. Ўз ўғлини эртанги курашда енгилмаслигини сураб фарёд чекарди. Ўз дарди баёни билан бўлган она олдида келиб қолган мусофирни сезмай қолибди. Мусофир онанинг ҳол-аҳволини суриштирибди. Онаизор эртага Хоразм деган узоқ юртдан Маҳмуд деган пахлавон келаётган эмиш, мабодо ўғли йиқилгудек бўлса подшоҳ буларни хонавайрон қилиб кўчириб юборажағи ҳақида айтиб берибди. Онанинг кўз ёшларига чидай олмаган Пахлавон онага дебди:

— Онахон, турунги йиғламанг, эртага Худо хоҳласа ўғлингиз албатта курашда голиб бўлади.

Эртасига кураш майдонида Пахлавон Маҳмуд ҳинд халқининг машҳур полвони-

ни чирпирак қилиб ташлаши мумкин эди. Лекин қабристондаги воқеа эсига тушиб шуҳратдан воз кечибди ва ўз тиззасини ерга қўйибди.

Ҳинд полвони голиб санашиб, подшоҳ томонидан эҳсонга кўмиб ташланибди.

Кўп ўтмай пахлавоннинг сохта йиқилиши аён бўлибди. Ҳинд полвони изза бўлиб ўз эҳсонларини тортиқ қилмоқчи бўлибди-ю юртдошимиз унамабди.

Ҳозирги озод-эркин замонда буюк пахлавон юрти Хивамизда спорт ишлари яхши йўлга қўйилган. Оққан дарё оқмай қолмас.

Аёллар йилида Оллоҳ Пахлавон Маҳмуддек пахлавонлар ато қилсин.

Олтин түпроқ Хивада ўз полвонлари билан мағрур қад ростлаб тураверсин.

**Ойпошша ОТАЖОНОВА,
Хоразм вилояти Хива
туманидаги 16-ўрта
мактабнинг тил-адабиёт
ўқитувчиси.**

Она тили муаллимамиз дарсга кириб: «Газетадан ўргандим. Биз ҳам «Нега исми-мим?» мавзусида иншо ёзамиз», — дедилар. Ҳамма ўйга толди. Мен ҳам ўйга келиб онамдан сўрадим: «Онажон, нега исми Дилноза? Исми-мимни менга ким қўйган?» Шунда онам: «Исмингни отанг иккимиз қўйганмиз. Бир дугонам бор эди. Исми Дилноза эди. Юзи чиройли, ўзи эса ақлли эди. Шу дугонамга ҳавас қилиб, қизимиз ҳам шунга ўхшасин деб, Дилноза қўйганмиз», — дедилар. Дилноза — «дилнинг нози» деган маънони билдирар экан.

**Дилноза
АБДУРАҲМОНОВА,
Қамаши туманидаги
1-гимназиянинг
6-«Б» синф
ўқувчиси.**

Оилада чақалоқ туғилиши билан оила аъзоларининг, қариндош-уруғларнинг унга исм қўйишлари бошла-ниб кетади. Ҳар ким болага чиройли исм қўйишни, унинг исми жисмига мос бўлишини орзу қилади.

Ойимнинг айтишларига қараганда, мен туғилганимдан кейин исми-мимни онам Нафисага ўхшаш қилиб На-сиба қўймоқчи бўлибдилар. Шу вақтда ташқаридан олти ёшли Нафиса опам кириб келибдилар. Улар ойимларга: «Синглимнинг исмини Наргиза қўйлик», — деб айтибдилар. Бу гапни эшитган бувим: «Майли, набирамнинг исми

опаси айтганидек Наргиза бўлақолсин», — дебдилар. Ойим эса: «Қизим чиройли исм қўйди, унинг айтгани билан иккинчи қизимизни исми Наргиза бўлсин. Аслида Наргиза — эрта баҳорда очиладиган чиройли гулнинг номи, у ҳам гулдек чиройли бўлиб, доимо очилиб юрсин», — деган ният билан исми-мимни Наргиза деб атабдилар.

НЕГА ИСМИМ?..

**Наргиза ИБРАГИМОВА,
Бухоро вилояти,
Ғиждувон
туманидаги 49-
умумтаълим
мактабининг 7-«Б»
синф
ўқувчиси.**

Менинг исми-мим Саломат. Бунинг сабаби эса мендан олдинги ака ва опаларим тез-тез касал бўлишган. Буларнинг касал бўлиб қолишларидан чўчиган ота ва онам менинг исми-мимни Саломат деб қўйишган экан. Лекин мен улардан ҳафа эмасман. Чунки исми-мим ўзимга ёқади.

**Саломат ЎСАРОВА,
Сурхондарё вилояти,
Ангор туманидаги
21-ўрта мактабнинг
6-«Б» синф ўқувчиси.**

Менинг исми-мим Бобомурод. Бу-

вимларнинг айтишларича, мен уларникида туғилган эканман. Бизда шундай удум бор: бола кимникида туғилса, уларнинг номини қўшиб исм қўйишади. Масалан, тоғасиникида туғил-

са, Тоғаймурод, бобосиникида туғилса, Бобомурод Бобокул, қиз бўлса, Момоҳол, Момогул деб исм қўйишаркан.

**Бобомурод
ХУДОЙБЕРДИЕВ,
21-ўрта мактабнинг
6-синф ўқувчиси.**

Онамларнинг айтишларича, бизнинг исми-мимиз Оллоҳ томонидан қўйилган экан. Эгизак туғилган фарзандларга Ҳасан-Хусан, Фотима-Зухра деб исм қўйилар экан. Шунинг учун ҳам мен туғилганимда исми-мимни Ҳасан, синглимнинг исмини Зухра деб қўйишган.

**Ҳасанжон
ҚАЛАНДАРОВ,
21-ўрта мактабнинг
7-синф ўқувчиси.**

ОЛИМПИАДА — 99

ИЗЗАТ ТАХТИ

Мактаб ўқувчиларининг фанлар бўйича республика олимпиадаси билимдонларни иззат тахтига ўтказди. Билимлар синовига ким нечанчи ўринда эканлигини қуйидаги кўрсаткичдан билиш мумкин:

Ўрин	Вилоятлар	Совринли ўринлар
1.	Тошкент шаҳри	— 9
2.	Фарғона	— 7
3.	Наманган	— 7
4.	Бухоро	— 6
5.	Хоразм	— 6
6.	Тошкент вилояти	— 5
7.	Қорақалпоғистон Республикаси	— 5
8.	Самарқанд	— 4
9.	Андижон	— 4
10.	Қашқадарё	— 2
11.	Жиззах	— 2
12.	Сирдарё	— 1
13.	Навоий	— 1
14.	Сурхандарё	— 1

Шу куни ҳуқуқшунослик фани бўйича 100 балл тўплаб мутлоқ ғолиб бўлган Андижон шаҳридаги 35-лицей ўқувчиси Тоҳиржон Ғофуров халқ таълими вазирининг шахсий совғасини олди. Мукофотланганлар ҳам, олий мактабга йўланма олганлар ҳам, турли жамғармаларнинг қимматбаҳо совғаларини қўлга киритганлар ҳам иқтидорлиларга алоҳида назар билан қараётган юртбошимиз ва халқ таълими вазирлигига ўз миннатдорчиликларини билдирдилар.

Ғолибларни кутлаймиз!

ОЛИМПИАДАДА СОВРИНЛИ ЎРИНЛАР ЭГАЛАГАН ЎҚУВЧИЛАР РЎЙХАТИ

Фамилияси ва исми	Балл	Вилоят
ОНА ТИЛИ ВА АДАБИЁТИ		
1. Очилова М.	98	Хоразм
2. Ғозиев Д.	86+20	Тошкент в.
3. Сайдазимова М.	86+16	Наманган
РУС ТИЛИ ВА АДАБИЁТИ (ўзбек мактабларида)		
1. Юнусова Д.	90	Тошкент ш.
2. Ҳайитова Ф.	80	Бухоро
3. Абдуллаева Ш.	78	Хоразм
ИНФОРМАТИКА ВА ЭҲМ		
1. Ҳакимов Н.	96	Тошкент ш
2. Аҳмедов С.	84	Андижон
3. Бозоров Б.	80	Навоий
ТАРИХ		
1. Тўхтасинов А.	92+8	Фарғона
2. Турманов С.	92+4	ҚҚР
3. Расулов Ж.	90	Самарқанд
ЎЗБЕК ТИЛИ		
1. Жўраева Ш.	88	Фарғона
2. Мағзумова А.	86	Наманган
3. Шоева Л.	84	Сирдарё
ТОЖИК ТИЛИ ВА АДАБИЁТИ		
1. Тошматова Д.	100	Тошкент в.
2. Назарова Д.	98	Сурхондарё
3. Илёсов Н.	78	Фарғона

КИМЁ		
1. Мўйдинов О.	80	Фарғона
2. Абдуллаев Б.	78	Хоразм
3. Жўраев А.	76	Самарқанд

НЕМИС ТИЛИ		
1. Савриев Л.	94	Бухоро
2. Кривенкова Ю.	92	Самарқанд
3. Мун Юлия	90+18	Тошкент ш.

ФИЗИКА		
1. Обидов Д.	82	Наманган
2. Умиров У.	80	Тошкент ш.
3. Искандаров А.	76	Бухоро

БИОЛОГИЯ		
1. Хузияхметова Р.	90	Тошкент ш.
2. Кенжаев С.	80	Бухоро
3. Давлатов Г.	78	Жиззах

ИНГЛИЗ ТИЛИ		
1. Абдусамиев Ф.	98	Қашқадарё
2. Омангулова Л.	96	Андижон
3. Юсупов А.	96	Жиззах

МАТЕМАТИКА		
1. Ниғматов О.	96	Тошкент в.
2. Мирзалимов Ш.	94	Тошкент ш.
3. Умурзоқов С.	92	Наманган

ҲУҚУҚ		
1. Ғафуров Т.	100	Андижон
2. Жўраев С.	98+18+16	Бухоро
3. Жўраев У.	98+18+10	Қашқадарё

ЧИЗМАЧИЛИК		
1. Йўлдошев М.	86	Наманган
2. Ғойматов Ж.	82	Андижон
3. Қодиров Ф.	80	Фарғона

ФРАНЦУЗ ТИЛИ		
1. Ковалева Е.	100	Тошкент ш.
2. Усмонова Д.	96+20	Фарғона
3. Силютин Е.	96+18	Самарқанд

РУС ТИЛИ ВА АДАБИЁТИ (рус мактабларида)		
1. Ходжаева Т.	90	Тошкент ш.
2. Салавьева Е.	88	Тошкент в.
3. Дычук Д.	82	Фарғона

ҚОЗОҚ ТИЛИ		
1. Орипова Г.	80	Хоразм
2. Сариева Г.	76	Бухоро

ГЕОГРАФИЯ		
1. Азимов Б.	96	Тошкент в.
2. Куриязова К.	94	ҚҚР

МАХСУС МАКТАБ-ИНТЕРНАТЛАРИ БЎЙИЧА ОНА ТИЛИ ВА АДАБИЁТИ		
1. Фуломов А.	93	Тошкент ш.
2. Ражабов И.	92	Хоразм
3. Тожибоев Н.	91	Наманган

МАТЕМАТИКА		
1. Саидов Ф.	90	Хоразм
2. Қорабоев М.	85	Наманган

Шоирлар болаларга

ВАТАН ОБОД БЎЛАЖАК

Буюк пирлар макони,
Турон замин, Туркистон.
Дунё узра машхурдир,
Жонажон Ўзбекистон.
Яссавий руҳи кезиб,
Куч бағишлар одамга.
Нақшбанд тариқати,
Эъзозлидир оламга.
Тупроғи зар, олтин юрт,
Келажаги буюқдир.
Пирлар мадақдор бўлган,
Ўғил-қизи суюқдир.
Ҳам меҳнат, ҳам донишлик,
Боболардан меросдир.
Аждодлар ўғитини
Ўрганиш бизга хосдир.

Бу дунёда ҳаммамиз,
Меҳмонмиз рост, аниқ.
Ҳокларидан нур балқиб,
Аждодлар турар ёниқ.
Тириклик олий неъмат,
Қадрига етиш керак,
Меҳр ҳамда оқибат —
Учун урсин ҳар юрак.
Биз босган шу она ер,
Кимларни кўрмаган денг?!
Мангу азим тупроқни,
Кўзларга сурмаган денг?!
Аввали охири-миз —
Шу тупроқдан бил, болам.
Эл тинчдир — шу тупроқ тинч,
Яшарар кўҳна олам.

Ҳадис илмин султони,
Бухорий бобомиздир.
Илм қўлаи кенг ҳам,
Бухорий бобомиздир.
Тирикликда ўзига
Ҳайкал қўйган бобомиз.
Исломнинг қувватидан
Сайқал қўйган бобомиз.
Ҳадислар бугун қомус,
Ҳар сатри маъно ақл.
Инсон учун ор-номус,
Оламда тенгсиз нақл.
Жаннатмакон бобомиз —
Руҳлари қўллаб турар,
Бугунги авлодларни
Бахт-сари йўллаб турар.

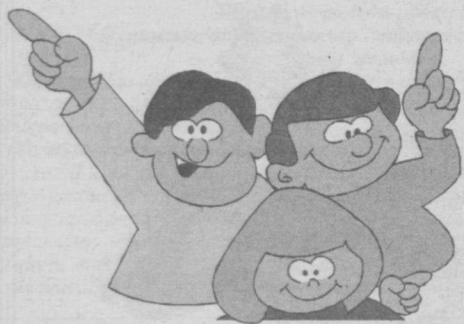
Ота-она қариндош,
Қаён кетди бил болам,
Бизгача ҳам шу замин,
Бор эди, шундай олам.
Ақл билан заковат,
Адолат бўлган устун.
Ҳеч қачон ҳам адоват,
Енгмагандир бус-бутун.
Асори — атиқалар,
Билимдан топган сайқал.
Бухораю — Самарқанд,
Улардан тирик ҳайкал.
Авайлаб, асраб бугун,
Тўтиё эт кўзингга,
Пирлар бўлар мадақдор,
Қанот берар ўзингга.

Мақбаралар, минорлар,
Ўтмишдан сўзлаб турар.
Етти қават осмоннинг,
Кўксини кўзлаб турар.
Рангларида сир балқиб,
Мозийдан сўз очади.
Камалак жимжимаси,
Булоқдек кўз очади.

Тириклик ҳам неъматдир,
Оллоҳнинг инояти.
Туғилган ҳар банданинг,
Соф эрур сўз — нияти.
Бадният бўлмас бола,
Кўз очиб туғилдим.
Анвойи ҳид, бир лола,
Иймонга йўғрилдим.
Инсонлар қуршовида,
У оламини танийди.
Унинг тарбиясини
Билса ҳамма қанийди!..
Ота-она, маҳалла,
Тарбияга даҳлдир.
Ана шундай қилинса,
Денг, одамлар аҳилдир.
Юртимизда шу шиор,
Талаб этар келажак.
Соғлом танда соғ ақл,
Ватан обод бўлажак!

**Хусанжон
АМИН-ҒУЗОРИЙ.**

ИҚТИДОРЛИ БОЛАЛАР СЛЁТИ

25-26 март кунлари Республика ўқувчилар саройида мамлакат иқтидорли болалари фестивалининг якуновчи - 8-слёти бўлиб ўтди. Унда Қорақалпоғистон республикаси ва барча вилоятларда бўлиб ўтган иқтидорли болалар анжуманларида кўпчилик эътироф этган тасвирий ва халқ амалий санъати ҳамда ҳунармандчилик (зардўзлик, каштачилик, тўқувчилик, наққошлик, ўймакорлик, ҳайкалтарошлик) намуналари ва уларнинг муаллифлари, ёш шоир ва ёзувчилар иштирок этдилар.

Слётда 150 ўқувчи ўз ижодий иши билан қатнашди. Кўргазмага қўйилган ишлар орасида наманганлик Фаррух Ғофуровнинг Насриддин Афанди саргузаштлари мавзuidaги ҳайкалтарошлик ишлари туркуми, андижонлик Сурайё Жумабоевнинг нақшли қутичаси, тошкентлик Феруза Эркабоевнинг она портрети, бухоролик 11 яшар қиз Машхура Ғаффорова тиккан палак юқори баҳоланди. Бу каби пухта, бежирим ишлар ўқувчилар саройи қошидаги кўчма кўргазмадан жой олди.

Учрашувга келган ўқувчилар яна бир карра ўз маҳоратларини намойиш этишди. Улар слёт ташкилотчилари ва ҳомийлар томонидан мукофотлар ва совғалар билан тақдирландилар.

СОЛИҚ ЛИЦЕЙИ ЎҚУВЧИЛАРИНИНГ ТАЪТИЛ САФАРИ

Хабарингиз бор: ўтган йили пойтахтимизнинг "Ёшлик" шаҳарчасида Тошкент молия институтига қарашли Тошкент солиқ лицейи ташкил этилган эди. Мураккаб саволлардан иборат қаттиқ тест синовларидан ўтган ўқувчилар, мана, бир ярим йилдан бери иқтисодий қонунлари, республикамизнинг солиқ сиёсати ва солиқ тизимидаги ўзига хосликлар юзасидан чуқур билим олмақдалар. Айни пайтда чет тили, она тили ва математика фанларини синчиклаб ўқиёттирлар.

Куни кеча солиқ лицейи ўқувчилари ўзларининг сўнгги дам олиш таътилидан қайтиб, яна иқтисодий билимлар оламига шўнғиб кетдилар.

"Яхши дам - ўқишга ҳамдам", дейдилар. Тиришқоқ, бўлажак солиқчилар баҳорги таътил даврида Самарқанд ва Бухоро шаҳарларига саёҳатта бордилар. Она Ватанимиз тарихи, жаҳон тараққиётига улкан ҳисса қўшган буюк бобокалонларимиз қадамжоларини зиёрат қилдилар, янги дўстлар орттирдилар.

Ўқувчиларнинг фанларни чуқур ўзлаштириши ва қисқа муддат ичида дўстлашиб кетишида М.Мирсалимова, М.Шайхова, А.Исломова сингари ўқитувчи-синф раҳбарларининг хизматлари катта бўлди. "Ўзаро бир-бирини тўғри тушуниш муваффақиятларнинг гарови бўлди", - дейди лицей директори, физика-математика фанлари номзоди Собит Ёқубов.

Энди олдинда жиддий синов палласи - битириш имтиҳонлари кутмоқда. Аҳил ва фаол бўлажак солиқчилар бу чўққини ҳам зафар билан забт этишларига тилақдошимиз.

ОЛИМПИАДА ҒОЛИБЛАРИ - ОЛИЙҒОҲЛАРГА ИМТИҲОНСИЗ ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ

Яқинда яқунланган мактаб ўқувчиларининг республика олимпиадасида жамоалар орасида Тошкент шаҳри ўқувчилари жамоаси биринчи ўринни эгаллади.

18 фан бўйича ўтказилган беллашувларда пойтахтлик 9 ўқувчи ғолиб бўлди. Уларнинг 6 нафари биринчи ўринни қўлга киритдилар.

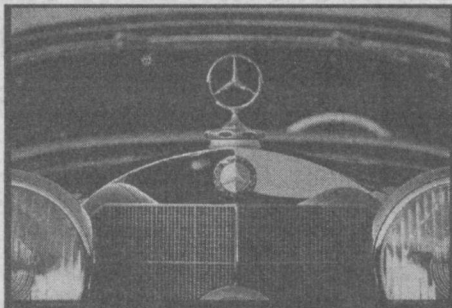
Қўлга киритилган зафарни таъминлашда 6, 40, 50, 51, 60, 182 ва 309-мактабларнинг Т.Азларов, Р.Табарова, Б.Ишмаматов, С.Қораева, Т.Соловьева, А.Тадиева сингари устоз-муаллимларнинг хизматлари беқиёсдир.

С.Қараева раҳбарлигида француз тилини ўзлаштирган Лена Ковалёва 100 балл тўплаб, энг юқори кўрсаткични қўлга киритди. Рус мактабларида ўзбек тили бўйича синовдан ўтганлар орасида 309-мактаб ўқувчиси Дилноза Юнусова ғолиба бўлди ва Россиянинг Ўзбекистондаги элчихонаси таъсис этган соврин билан тақдирланди. Информатика фани бўйича беллашувларда 40-мактаб ўқувчиси Нодир Ҳакимов ўзининг чуқур билимдонлиги билан эътибор топди.

Бу ютуқлар пойтахт мактабларида ижтимоий фанлар чуқур ўрганилаётганини кўрсатди. Пойтахт маорифчилари ўқувчиларга табиий фанларни пухта ўргатишнинг янги йўлларини қидириб топишга аҳд қилишди.

Ғолиблар эса аллақачон ўзлари севган фан бўйича олийгоҳларга имтиҳонсиз кириш ҳуқуқини қўлга киритишди.

АНДИЖОНДА АВТОМОБИЛЛАР УЧУН СИРБЎЁҚЛАР ИШЛАБ ЧИҚАРИЛМОҚДА

Кимгадир оқ рангли машина ёқади, кимлардир яшил автомобилни орзулайди. Ҳа-да! Айниқса, болалар билан кексалар учун машинанинг туридан кўра унинг ранги муҳимроқ аҳамият касб этади. Лекин.. автомобилнинг ўзидан ҳам унинг ранги нозик. Сезилар-сезилмас чанг ўтирса ҳам унинг ранги хира тортади. Гоҳо озгина эҳтиётсизлик натижасида жиндек бўёғи шилинган жой устидан юз хил ранг берсангиз ҳам ямоқдек ажралиб тураверади. Чунки махсус автомобиль бўёғи ўта сифатли ва мураккаб таркибли кимёвий аралашмадир. Уни яратганлар ва ишлаб чиқарувчилар одатда бу бўёқни тайёрлаш технологисини қаттиқ сир тутадилар.

Дарвоқе, автомобиль бўёғини бежиз лакбўёқ демайдилар. У худди Самарқанд ва Бухородаги қадимий обидаларимиз кошнлари сингари жилвадор, товланувчан, иссиқ-совуққа чидамли. Шунинг учун ҳам лак бўёқни кенг халқ тилида сир дейилади. Сирбўёқ суртилган жойлар эса сирланган сирт деб юритилади.

Мустақиллик шарофати билан пайдо бўлган ўзбек автомобилсозлик саноати юқорида ёзилган сирни ўзлаштирди. Куни кеча Андижон вилоятида автомобиль ва қурилиш саноатлари учун сирбўёқ ишлаб чиқарувчи "ЎзДОНГЖУ пэинт Ко" заводи ишга тушди. Лойиҳа қуввати 15 миллион АҚШ долларилек мазкур заводнинг таъсисчилари учта: Ўзбекистон томонидан "Ўзавтосаноат" уюшмаси ва "Андижонқурилиш" ҳиссдорлар (акционерлар) жамияти ҳамда Жанубий Корея томонидан "DONGJU" компаниялари бўлди.

Бу қўшма корхона бир йилда 12 минг тонна юқори сифатли сирбўёқ ишлаб чиқариш қувватига эга. Ишлаб чиқарилган маҳсулотнинг учдан бир қисми, яъни йилига 4 тоннаси Асакадаги "ЎзДЭУавто" ва Самарқанддаги "СамКочАвто" заводлари эҳтиёжини қоплайди. Қолган қисми мамлакатимиз ва жаҳон бозорларига сотувга чиқарилади.

"ЎзДОНГЖУ пэинт Ко"да автомобиллар учун 14 хил сирбўёқ, қурилишда ишлатиш учун 20 хилдан ортик рангли гамма ишлаб чиқарилади. "Ўзавтосаноат" ассоциацияси раҳбариятининг журналист Б.Мадаминовга берган интервьюсида ёзилишича, сирбўёқ учун зарур хомашё таркибининг бир қисми республикамиз ҳудудида мавжуд, қолган қисмларини эса Жанубий Корея, Швейцария, Германия ва Скандинавия мамлакатларидан келтирилади. Заводда ишлаб чиқариш тўлиқ автоматлашган. Унда 150 киши меҳнат қилмоқда, улардан 25 нафари хорижда узоқ вақт тажриба ўрганиб келган юқори малакали мутахассислардир.

Ҳа, ҳар қандай имконият ўз қўлингда бўлганига нима етсин. Энди мамлакатимиз йўлларида юривчи ҳамма автомобиллар хоҳлаган вақтида хоҳлаган сирбўёқ либосга буркалиши мумкин. Осмонўпар биноларимизнинг ички-ташқи кошнлари тагин-да нақшиндор, сержило бўлгуси.

ГУГУРТЧЎПНИ ЎРИК, ЁНҒОҚ, ШОХЛАРИДАН ТАЙЁРЛАШМОҚЧИ

Маълумки, ўтган йилдан бери мамлакатимиз аҳолиси гугуртта ёлчиб қолди. Авваллари оддийгина гугуртчўпининг бир чақишга ярамай синиб кетиши асаби заиф ва нозиктаъб харидорларнинг гашига теккан вақтлар ҳам бўлди. Нима ҳам дердик, ҳар қандай янгилик ҳам бирданига халқ синовида дош беролмайди.

Тадбиркорлар халқимиз учун сув ва ҳаводек зарур бўлган гугуртчи ўзимизда ишлаб чиқаришга аҳд қилган эдилар. Унинг устига, бу гугурт жуда арзон бўлиши кўзда тутилганди.

Наманганнинг Тўрақўрғон туманилик тадбиркор Баҳриддин ака Шамсиддинов қурдирган гугурт фабрикасида ишлар ўз-ўзидан юришиб кетгани йўқ. Қурилиши ўлда-жўлда қолиб кетган бинони тиклаш, унга чет эллардан технология ва жиҳозлар келтириш, мутахассислар тайёрлаш - буларнинг ҳаммаси ҳақиқий ишбилармонликни талаб этди. Баҳриддин ака Ўзбекистон Миллий банкнинг вилоят бўлимида катта қарз кўтарди. "Шамс" савдо-ишлаб чиқариш гуруҳидан моддий ёрдам олди. Уфадаги "Белка" гугурт фабрикасида малакали мутахассисларни таклиф этди. Кичкинагина митти қутичадаги "қора қалпоқ кийган" қаламчаларни тайёрлаш учун 27 хил маҳсулот керак экани кейинроқ маълум бўлди. Тўрақўрғонлик тадбиркорлар гугурт тайёрлашга кетадиган барча турдаги хом ашёни ўзимизнинг республикамиз имкониятларидан олмақчи эдилар, бўлмади - терак новдалари тилимлаб олинган гурутчўплар ўта нозик бўларкан - салга синиб кетди. Энди тадбиркорлар бу ишда ёнғоқ, ўрик, арча дарахтлари ёғочларидан фойдаланишмоқчи.

Ҳозир фабрика бир кеча-кудузда ярим миллион қути гугурт ишлаб чиқармоқда. Демак, ойига 60 миллионга гугурт халқ хизматиغا равона бўлаётир. Янги технология ишга тушгач, бу ерда ишлаб чиқариладиган маҳсулот ҳажми 2 барабар ортади, ана унда мамлакатимизнинг гугуртта бўлган талаби тўла қондирилади. Айни кунларда тадбиркор Б.Шамсуддинов бошлиқ тўрақўрғонлик гугуртчилар (улар 110 нафар) фабриканинг янги ишлаб чиқариш тизими ҳужжатларини тасдиқлатиб, уни қуришга киришдилар.

Соҳибқирон Амир Темур таваллуд этган кун олдидан

АМИР ТЕМУРНИНГ РАИЯТДАН ОЛИНАДИГАН СОЛИҚ ВА ХИРОЖЛАР ТЎҒРИСИДА ЎРНАТГАН ТАРТИБ-ҚОЎДАЛАРИ, ЯЪНИ „ТЕМУР ТУЗУКЛАРИ“ ДАН:

Амр этдимки, раиятдан мол-хирож йиғишда уларни оғир аҳволга солишдан ёки мамлакатни қашшоқликка тушириб қўйишдан сақланиш керак. Негаки, раиятни хонавайрон қилиш (давлат) хазинасининг камбағаллашишига олиб келади. Хазинанинг камайиб қолиши эса, сипоҳнинг тарқалиб кетишига сабаб бўлади. Сипоҳнинг тарқоқлиги, ўз навбатида, салтанатнинг кучсизланишига олиб боради.

х х х

Яна буйруқ бердимки, ҳар бир мамлакат фатҳ этилгач, турли кўнгилсиз ҳодисалардан амну омонликда бўлсин, унинг ҳосил ва даромадларини ҳисобга олиб иш тутсинлар. Агар ерлик фуқаро азалдан бериб келган хирож миқдорига рози бўлса, уларнинг розилиги билан иш кўрсинлар, акс ҳолда (хирожни) тузукка мувофиқ йиғсинлар. Яна амр қалдимки, хирожни экиндан олинган ҳосилга ва ернинг унумдорлигига қараб йиғсинлар. Чунончи, доим, узлуксиз равишда кориз, булоқ ва дарё суви билан сугориладиган экин ерларни ҳисобга олсинлар ва ундай ерлардан олинган ҳосилдан икки ҳиссасини раиятга, бир ҳиссасини олий саркорлик (салтанат хазинаси) учун олсинлар.

х х х

Булардан ташқари кузги, баҳорги, қишки ва ёзги деҳқончиликдан олинган ҳосил раиятнинг

ўзига бўлсин. Лалмикор ерларни эса жарибларга бўлсинлар, ҳисобга олинган бу ерлардан (солиқ олишда) учдан бир ва тўртдан бир қоидасига амал қилсинлар. Ҳар шаҳар ва ҳар ердан олинадиган жон солиғи, касб-хунардан ҳамда ўтлоқ ва сувлоқдан олинадиган солиқни тўплашда қадимдан келган тартиб-қоидага амал қилсинлар. Бордию бунга раият рози бўлмаса, бори-бўлганича иш тутсинлар. Амр қилдимки, ҳосил пишиб етилмасдан бурун раиятдан молу жиҳот олинмасин. Ҳосил етилгач, ҳосилни уч бўлиб олсинлар. Агар раият солиқ тўловчи юбормасдан, солиқни ўзи келтириб берса, у ҳолда у ерга солиқ тўловчи юбормасинлар. Агарда олиқ-солиқ олувчини юборишга мажбур бўлсалар, улар солиқларни буйруқ бериш ва яхши сўз билан олсинлар; калтак, арқон ишлатиб, ишни уриш-сўқишгача олиб бормасинлар. Уларни банд этиб, занжир билан кишанламасинлар.

х х х

Яна амр этдимки, кимки бирон саҳрони обод қилса, ёки кориз қурса ё бирон боғ кўкартирса, ёхуд бирон хароб бўлиб ётган ерни обод қилса, биринчи йили ундан ҳеч нарса олмасинлар, иккинчи йили раият ўз розилиги билан берганини олсинлар, учинчи йили (эса олиқ-солиқ) қонунқоидасига мувофиқ хирож йиғилсин.

х х х

Хароб бўлиб ётган ерлар эгасиз бўлса, холиса тарафидан обод қилинсин. Агар эгаси бўлса-ю, (лекин) обод қилишга қурби етмаса, унга турли асбоблар ва керакли нарсалар берсинлар, токи ўз ерини обод қилиб олсин. Яна амр қилдимки, хароб бўлиб ётган ерларда коризлар қурсинлар, бузилган кўприкларни тузатсинлар, ариқлар ва дарёлар устига (янги) кўприклар қурсинлар, йўл устида ҳар манзилгоҳга работлар қурсинлар. Йўللарга кузатувчи ва соқчилар қўйсинлар, ҳар бир работга бир нечта одамни жойлаштирсинларки, йўлларни кузатиш ва сақлаш ишлари шуларга тегишли бўлсин. Йўловчилар молларини ғафлат босиб, ўғирлатиб қўймасликларининг вазифаси ҳам ўшаларнинг зиммасида бўлсин.

х х х

Яна амр этдимки, катта-кичик ҳар бир шаҳар, ҳар бир қишлоқда масжид, мадраса ва хонақоҳлар бино қилсинлар, фақиру мискинларга лангархона (йўловчилар қўниб ўтадиган жой...) солсинлар, касаллар

учун шифохона қурдирсинлар ва уларда ишлаш учун табиблар тайинласинлар. Ҳар бир шаҳарда дорул-аморат (хукмдор саройи) ва дор ул-адолат (қўриқчи) қурсинлар. Ва раияту зироатни қўриқловчи қурчи(қўриқчи)лар (ҳам) тайинласинлар.

х х х

Яна амр этдимки, ўлганларнинг молларини ўз ворисларига етказсинлар. Агар вориси йўқ бўлса, уни хайрли ишларга сарф қилсинлар ёки Маккайи муаззамага юборсинлар.

ГҲРИ АМИРНИНГ ОЧИЛИШИ

Азиз болажонлар. Буюк Амир Темур бобомизнинг таваллуд топанг кун муносабати билан Амир Темур хоки кўним топанг Гўри Амир мақбарасининг очилиши ҳақида сизга янги маълумотлар бермоқчимиз.

Амир Темурга атаб жуда кўп асарлар, фильмлар яратилган. Булар сирасига режиссёр, кинопублицист Малик Қаюмовнинг „Теурийлар мақбарасининг очилиши“ (1941 й.), Гўри Амир (1996 й.) фильмларини келтиришимиз мумкин. Қуйида мақбара очилишининг гувоҳи бўлган, уни тасмаларга муҳрлаб қолган Малик Қаюмовнинг таассуротларини эътиборингизга ҳавола қиламиз.

„Теваракка одамлар тўлиб кетган. Ҳаммининг юзида ҳаяжон. Кимдир биздан ранжиган, кимдир лол. Академик Семёнов билан Садриддин Айний домла талашиб ҳам қолишди.

Темурнинг тобути бу ерда йўқ, уни Шоҳруҳ Ҳиротга олиб кетган, — дейди Семёнов.

Шоҳруҳ олиб кетгани тўғри. У „Бобомнинг жасадини душманлар таҳқирламасин, оёқ ости қилмасин“ деб йўлига бўш тобутни Самарқанддан олиб чиқиб кетган. Амир Темурнинг тобути Гўри Амирда, — дейди Айний домла.

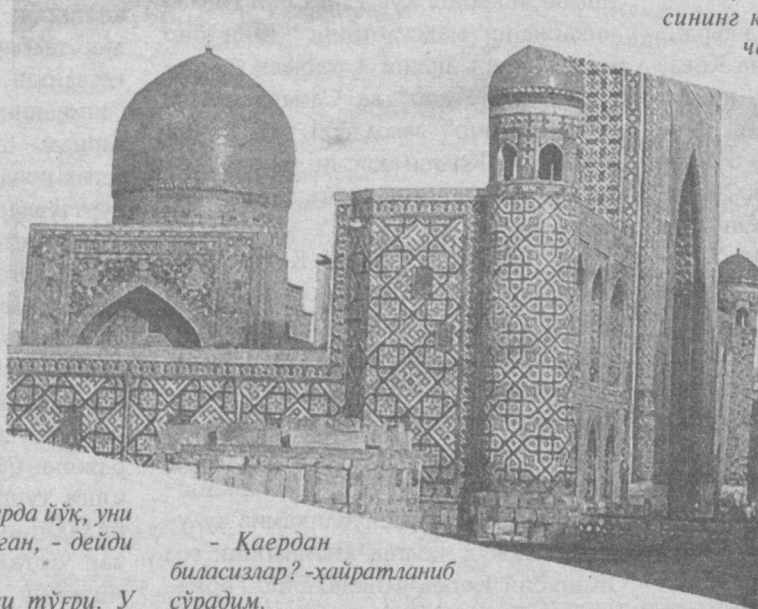
... Қабр устидаги мармар тахта олинди, иш кўп. Туш вақти чойхонага

чиқамиз. Тушлик қиламиз. Чой ичамиз. Бир гал чой ичиб ўтирсам, ёнимга учта чол келди.

— Болам, бўлаётган ишларга сенинг ҳам алоқанг борми? — деб сўрашди мендан.

— Бор. Проектор билан ёритиб турмасам, уларнинг иши битмайди, — дедим.

— Бориб айтсанг, Амир Темурнинг қабрини очманглар, уруш бўлади.

— Қаердан биласизлар? — ҳайратланиб сўрадим.

— Мана бу китобда ёзилган. „Темурнинг руҳини безовта қилманглар, қабр очилса, уруш бўлади“, — деб.

— Қани кўрай-чи? — деб китобга қўл чўздим.

— Арабча-ку! Тишинг ўтадимми? — деб сўрашди, улар. Ўқисам, худди шундай

ёзилган. Дарров Гўри Амирга югурдим. Шерикларимга чоллар келганини айтдим. Китобни кўрсатдим. Ўша мўйсафидларни ҳам, китобни ҳам суратга олмаганимга ҳали-ҳали афсус қиламан. Шундай қилиб, 20 июнь кун дастлаб Шоҳруҳ Мирзонинг қабри очилди. Рисоладагидек кўмилибди. Сўнгра Мирзо Улуғбекнинг қабри очилди. Учунчи бўлиб Амир Темур тобутини очишди. Кўриб, юрагим ўйнаб кетди. Арслондек одам экан, раҳматлик. Мўйлови сақланиб қолган экан... ўнг тиззасининг кўзига ўқ теккан... Тобут арчадан ясалган бўлиб, мустаҳкам, лекин унга урилган михлар чириб, йўқ бўлиб кетибди. Тобут қопқоғи очилиши билан димоғимизга камфарага ўхшаш ҳид урилди. Чамаси, Амир Темур кийими билан дафн этилган чоғи, бир парча шойи матоси топилди... Бибиҳоним қабри ҳам очилган. ҳайтовур Бибиҳоним унча зарарланмаган. Қўлини кўрган-дим. Сарғайиб кетган эди. Кейин ўша пайтдаги одат бўйича энг яхши либослар билан кўмилган экан. Лекин бармоқларидаги тилло узукларининг бирортаси йўқ эди. Кўпроқ қадимий қабрлар бойлик дардида ниҳон ҳолига очилган пайтлар ҳам бўлгани сир эмас-ку...

Бу хотира мақбарада 1941 йилнинг ёзида, Самарқандда анча мураккаб воқеа рўй бергани, тасмага фақат айрим лавҳалар туширилганидан далолат беради.

МАЛИК ҚАЮМОВНИНГ „ГҲРИ АМИР“ ФИЛЬМИ ҲАҚИДА

Фильм асримиз ўрталаридаги ўзбек миллатининг, айтиш мумкинки, миллий фожеаларидан бири ҳақида. Амир Темурнинг қабрини очиш ўз даврида, яъни 1941 йили қандай талқин қилинган бўлмасин, у ўзининг даҳшатли оқибатини кўрсатишни узоққа чўзмади. Немис фашистларининг совет давлатига ҳужум қилишига айна шу воқеа сабаб бўлганини кечаги кун кишиларидан беркитилган, таҳлил қилинмаган бўлса-да, бугун бу воқеликни ҳеч ким инкор қилмаслиги аниқ. Бироқ йиллар ўтиши билан кўтарилган дард каби 1941 йилдаги „Самарқанд фожеа“си ҳам биздан секин-секин узоқлашмоқда, янги авлоднинг хотирадан бир қадар четда қолмоқда. Соҳибқирон қабрининг очилишида шахсан иштирок этган кишилардан бири, таниқли кино режиссёр Малик Қаюмов „Гўри Амир“ ҳужжатли фильмининг сувратга олгани айна мударо бўлибди.

Абдулазиз РАИМОВ,
ТошДУ журналистика
факультетининг,
4-курс талабаси.

ИҚТИСОДИЁТДАН САБОҚЛАР

Янги ўқув йилидан бошланган
“Иқтисодиётдан сабоқлар” сиртқи мактаби конкурси
давом этмоқда.

Конкурс “Ёш иқтисодчи” илова газетаси ва конкурс лойиҳаси муаллифлари,
фан номзодлари **Эргашвой САРИҚОВ** ва **Баҳодир ҲАЙДАРОВ**лар билан ҳам-
корликда уюштирилмоқда.

Конкурс бутун ўқув йили давомида олиб борилади. Газетамизнинг ҳар
бир сонидида конкурс топшириқлари ва топшириқларни бажаришингиз учун
зарур бўладиган назарий материаллар бериб борилади. Сиз ўз навбатида
топшириқ варақаларини тўлдириб, тахририятга юборишингиз лозим. Агар
газетамизга обуна бўлмаган бўлсангиз, ҳозирча мактаб кутубхонасидан
газетани топиб, қўлда ёки ксероксда кўчириб олиб, топшириқ варақаси-
ни тўлдириб, бизга йўллашингиз мумкин. Оралиқ якунлар ҳар ойда эълон

қилиб борилади. 3-4 та газетада берилган топшириқларни тўплаб, 1 та
хатжилдда юборишингиз ҳам мумкин.

Танловда қатнашаётган ўқувчилар газетамизнинг сентябрдан ап-
релгача бўлган сонларида берилаётган ҳамма топшириқларга жавоб
йўллаши зарур. Акс ҳолда, тўплайдиган умумий балли оз бўлиб қолиши
мумкин.

Конкурс тақсирлотчилари ва ҳомийлар томонидан қуйидаги мукофотлар
таъсис этилган:

1-ўринни эгаллаган ўқувчига -

телевизор;

2-ўринни эгаллаган ўқувчига -

стерео магнитофон;

фаол қатнашган 10 та ўқувчига -

аудио-плеер

Конкурснинг якуний босқичи Тошкент шаҳрида 1999 йилнинг апрель ойида
ўтказилади.

МАКТУБЛАРИНГИЗНИ
КУЙИДАГИ
МАНЗИЛГА
ЮБОРИШИНГИЗ
МУМКИН:

700029. Тошкент

шаҳри,

Мустақиллик майдони,

2-уй, 402-хона.

(Музаффар ПИРМАТОВга)

28 - ДАРС

МУЛК ШАКЛЛАРИНИНГ ЎЗГАРИШИ ВА ХУСУСИЙЛАШТИРИШ

Ўтган дарсда таъкидлаганимиздек, ҳамма мулкнинг эгаси бор.
Вақт ўтиши билан мулк эгалари ҳам ўзгариб туради. Масалан, кек-
сайиб қолган чол уй-жойини ўғлига васият қилиб мерос қолдирди.
Натижада, уй-жой янги мулкдор қўлига ўтади. Ёки бир киши сиги-
рини бозорга олиб чиқиб сотди. Натижада, сигирнинг эгаси оддин бу
одам бўлган бўлса, энди бошқа киши бўлиб қолди. Бу мисолларда
мулкнинг эгаси ўзгарса-да, шакли ўзгармасдан, шахсий мулкличига

қолди.
Айтайлик, бир киши шахсий компьютерини болалар уйига совға
қилди. Бу ҳолда шахсий мулк ҳисобланмиш компьютер, давлат таш-
килотининг мулкига айланди. Шахсий мулк давлат мулкига айланиб,
шаклини ўзгартирди.

Баъзида мамлакат миқёсидаги катта инқилобий ўзгаришлар на-
тижасида ҳам мулк шакллари ўзгариб туради. Масалан, республика-
миз мустақилликка эришгунга қадар ҳамма завод ва фабрикалар
давлат мулки бўлган бўлса, мустақилликка эришганимиздан сўнг, бу
корхоналарнинг кўпчилиги шахсий ёки жамоа мулкига айлантирилди.
Бу жараён сизга хусусийлаштириш номи билан яхши таниш бўлса
керак.

Давлат мулкни хусусийлаштириш натижасида, кичик корхона-
лар, дўконлар, ҳунармандчилик устaxonалари, уй-жойлар - шахсий
мулкка, катта-катта давлат корхоналари эса - жамоа мулкига айлан-
тирилди.

АКЦИЯДОРЛИК ЖАМИЯТИ

Йирик корхоналарни давлатдан сотиб олиш жуда катта маблағни
талаб қилади. Шу сабаб, бу корхоналар бир неча кишилардан иборат
жамоа маблағлари ҳисобига сотиб олиниб, жамоа мулкига айланти-
рилди.

Акциядорлар жамиятларининг ташкил қилиниши, давлат мулки-
ни жамоа мулкига айлантиришнинг энг маъқул усулларида биридир.

Давлат мулки ҳисобланмиш, корхонани жамоа мулкига айланти-
риш учун бу корхонанинг акциялари чиқарилади. Акция - қимматли
қоғоз бўлиб, у қимматли қоғозлар бозорида - фонд биржалари ор-
қали соттирилади. Акцияни сотиб олган ҳар бир шахс - акциядор деб
аталади ва у шу билан корхонанинг эгаси, яъни мулкдорига айланади.
Унга ҳар йили сотиб олган акциясига яраша, ҳар йили корхонанинг
йиллик фойдасидан маълум улуш - пул тўланади.

28 - ТОПШИРИҚ

МУЛК ШАКЛЛАРИНИНГ ЎЗГАРИШИ ВА ХУСУСИЙЛАШТИРИШ

1. Васиятнома асосан нима ҳақида бўлади?

Жавоб:

2. Қуйидаги топшириқларни бажаринг.

А. Шахсий мулкнинг хусусий мулкка айланишига мисол:

В. Жамоа мулкнинг хусусий мулкка айланишига мисол:

С. Шахсий мулкнинг оилавий мулкка айланишига мисол:

Д. Оилавий мулкнинг шахсий мулкка айланишига мисол:

3. Қуйидаги жараёнларнинг қайсилари хусусийлаштиришга мисол бўлиши мум-
кинлигини аниқлаб, “✓” белги қўйинг.

1. Ота ўғлига ҳовлини васият қилиб қолдирди. ☐

2. Давлат корхонаси акциядорлар жамиятига айлантирилди. ☐

3. Жамоа давлат корхонасини сотиб олди. ☐

4. Давлат хўжалиги мулки фермерларга текин бўлиб берилди. ☐

2. Алиев Бурхоновнинг машинасини сотиб олди. ☐

4. Бирор корхонанинг акцияларини сотиб олаётганингизда нималарга эътибор
бериш лозим?

Жавоб:

5. Хусусий мулкларнинг давлат мулкига айлантирилганлиги ҳақида қандай тари-
хий маълумотларни биласиз?

Жавоб:

6. Одатда уй-жой оиладаги битта одамнинг номида бўлади. Катталардан сўраб-
суриштириб, қуйидаги саволларга жавоб ёзинг:

1. Уй-жойни шу одамнинг шахсий мулки, деб бўладими?

Жавоб:

2. Бошқа оила аъзоларининг уй-жойга нисбатан қандай ҳуқуқи бор?

Жавоб:

3. Уй-жойни мерос қолдириш қандай амалга ошади?

Жавоб:

4. Меросхўр ким бўлиши мумкин?

Жавоб:

7. Қуйидагиларга доир мисол келтиринг.

А. Давлат мулкнинг хусусий (шахсий) мулкка айлантирилишига мисол:

В. Давлат мулкнинг жамоа мулкига айланганлигига мисол:

С. Оилавий (ёки шахсий) мулкнинг давлат мулкига айланганлигига мисол:

8. Акциядор акциядорлар жамияти барча акцияларининг 0.03 қисmini сотиб ол-
ган. Агар жамият ўтган йили 480000 минг сўм фойда қилган бўлса, акциядор қанча
дивиденд олади?

Жавоб:

9. Тўғрисини топинг.

Акциядан оладиган дивиденд миқдори...

1. Корхонанинг йиллик даромадига...

2. Корхонанинг пул маблағларига...

3. Корхонанинг йиллик фойдасига...

4. Корхона бир йилда ишлаб чиқарган маҳсулот ҳажмига...

5. Акциядорнинг корхонада ишлаш ёки ишламаслигига...

...боғлиқ.

Исм-шарифингиз

Манзилингиз, мактабингиз ва синфингиз

Тафсилот

КИТОБХОН СИНФ

Ассалому алайкум!

Хурматли редакция ходимлари. Бу менинг биринчи мактубим. Мактуб ёзишдан мақсадим - яқинда синфлар ўртасида бўлиб ўтган мусобақа ҳақида хабар бериш. Мусобақа жуда қизиқarli ва кўтаринки руҳда ўтди. Баҳор кайфиятида бўлиб ўтган бу мусобақа мен ва тенгдошларимга олам-олам қувонч бағишлади. Шу қувончдан руҳланиб, сизларга "Орзу" ва "Истиқлол" гуруҳлари ўртасида бўлиб ўтган "Китобхон синф" кўрик-танлови ҳақида ёзмоқдаман.

"Китобхон синф" кўрик-танловида "Орзу" голиб бўлди. Китоб инсоннинг энг яқин дўсти, ҳамдарди ва маслаҳаттўйдир. Республика ҳукуматининг қарорлари, "Таълим тўғрисида"ги қонун, "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури"ни амалга татиқ этиш асосида ўтказилган ушбу кўрик-танлов биз ёшларда маънавий меросимизга ҳурмат, миллий ифтихор ҳамда келажакка ишонч руҳини тарбиялайди.

Бизнинг "Орзу" гуруҳимизнинг шиори:

- О - одобни
- Р - ростгўйликни
- З - зукколикни
- У - улуғлаш.

"Истиқлол" гуруҳи билан 8 шарт бўйича беллашдик.

1. Саломлашиш ва гуруҳлар танишуви.
2. Маънавият деганда нимани тушунасиз, маданий мерос нима? Дунё фанининг ривожланишига ҳисса қўшган файласуф ва қомусий олимлардан биласизми?
3. "1999 йил - Аёллар йили" муносабати билан оналарга бўлган қалб сўзингиз.
4. Китоб ва унинг тарихи ҳақида нималарни биласиз?
5. Ўқилган асарлар юзасидан сахна кўриниш.
6. Вилоят, ҳудудимиздаги шоир, ёзувчиларни биласизми? Асарларидан намуналар ўқинг.
7. Байт-барак айтиш.
8. Эркин мавзу.

"Орзу" гуруҳининг саломлашуви зал тўрида ўтирган ота-оналар, азиз меҳмонларни ва тенгдошларнинг қувончларига қувонч қўшди.

Иккинчи шарт бўйича чиқишимиз ҳам кўпчиликнинг олқишига сазовор бўлди. Маънавият инсонга она сути, ота намунаси, ажодлар ўтити билан сингади, - дейди гуруҳимиз сардори Озодбек Каримов. Унинг фикрига Қўзиева, Имомова, Эшқобилов, Қобиловлар муносабат билдирдилар.

Озода Турсунова файласуф ва қомусий олимлардан: Беруний, Фарғоний, Ат-Термизий, Имом Бухорий, Навоий, Улуғбек, Бобур, Амир Темур каби алломаларни мисол қилиб кўрсатди.

Вилоятдаги ва ҳудудимиздаги шоир, ёзувчиларнинг номлари тилга олиб ўтилди. Бунда юртошимиз Ўзбекистон қаҳрамони Абдулла Орипов билан фахрланишимиз мароқ билан гапирди. Шоир шеърларини ифодали ўқишда Гулсум Имомова ва Бахриниса Азимова олдида тушадигани бўлмади.

Эркин мавзу бўйича синфимизнинг раққосаси Турсунова Озоданинг "Тановар" рақси ўтирганларга баҳорий кайфият бағишлади. Ҳар бир чиқишимиз ҳайрат аъзолари томонидан баҳоланиб борилди. Ҳайрат аъзолари балл қўйгунларича бадий чиқишлар бўлиб турди.

"Сайёралар", "Она хитоби", "Китобим", "Она ватан" қўшиқлари ижро этилди.

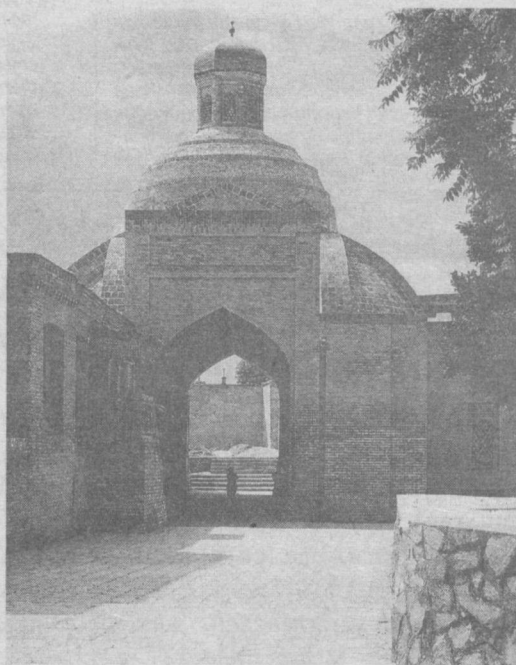
Гуруҳлар чиқишини тенгдошларимиз қизиқиб, ҳавасланиб томоша қилдилар. "Орзу" командаси 393, "Истиқлол" командаси 390 балл тўплаб, томошабинлар олқишига сазовор бўлдилар.

Гуруҳимизнинг голиб чиқишида муаллимаимиз, болаларни жонудилидан севувчи, 32 йиллик педагогик фаолиятга эга бўлган, халқ таълими аълоҳиси, олий тоифали ўқитувчимиз Нортажи Назарованинг хизматлари катта бўлди.

Севара МАҲМАТҚУЛОВА,
Қашқадарё вилояти, Нишон туманидаги
Камолитдин Бехзод номли 1-мактаб ўқувчиси.

Ифтихор

АФСОНАГА АЙЛАНГАН САЙИЛГОҲ ТЕПАЛИК

Кўҳна ва ҳамиша навқирон Бухоро... Унинг ҳудудида сиру синоат, гаройибу ажойиботларни бағрига сингдирган қадамжолар, муқаддас масканлар кўп...

Бизнинг қишлоқда жойлашган Мазраган тепа бир кечада пайдо бўлганлиги ҳақида афсоналар юради. Бунинг қанчалар тўғри ёки нотўғрилигини билмадик. Аммо Мазраган тепа "Зарафшон" дарёсининг тошқинли тўлқинларини тутиб турган. Душман бостириб келганда эса мазкур тепалик мудофаа вазифасини бажарган экан.

Айтишларича, қадим замонларда Мазражанг исмли жасур аёл юртга ҳукмронлик қилган. Халқини ёвлардан омон сақлаш учун у Мазраган тепа устида жойлашган қалъадан фойдаланган экан. Ҳудуди баланд девор билан ўралган бу қадимий гўша не-не воқеаларнинг гувоҳи бўлган дейсиз. Шинам боғ эса янада файз киритган.

Мазражанг ва унинг халқи устига ёвлар бости-

риб келибди. Мазражанг бошлиқ эркесварлар ёвларга қаттиқ қаршилиқ кўрсатибди. Улар қалъада ўрнашиб олиб, мудофаани давом эттирибди. Қалъани бўйсундира олмаган душман Зарафшон дарёсидан кирадиган сув йўлини тўсиб, ҳийла билан халқни асир қилган экан. Бу бир афсона, холос.

Ҳозирги кунда Мазраган тепалиги этакларидан шу ном билан аталувчи сўлим қишлоқ бошланади. Қишлоқ ва тепаликнинг тарихи кўпинча жасур ҳукм-

дор аёл Мазражанг номи билан боғланади. Ҳар йили Наврўз байрамида Мазраган тепа қишлоғимиз аҳолисини ўз бағрига олади. Бу ерда ҳар хил таомлар тайёрлаб байрам дастурхони безатилади, қишлоғимиздан етилиб чиққан санъаткорлар "Ғиждувон булбули" номи соҳиблари Шавкатжон Ҳамдамов ва Турсунпўлат Раҳимов ўз куй, қўшиқлари билан ҳаммани ҳушнуд этади. Қишлоғимизнинг "курашчи полвонлари" эса қўшни қишлоқ-

ларнинг курашчилари билан куч синашади. Қўчқор уруштириш, хўроз уриштириш ва бошқа хил миллий ўйинлар барчамизни ўзига ром этмай қўймайди. Хуллас, Наврўз байрамида бизларни сайилгоҳ Мазраган тепа ўз оғушидаги байрам шодиёнасига олади.

Азима РАВШАНОВА,
Муҳаббат РЎЗИЕВА,
Гулшан РАҲИМОВА.
Ғиждувон туманидаги
19-умумтаълим
мактабининг
5-"Е" синф ўқувчилари.

ШАВҚ

Баҳор қандай чиройли фасл. Баҳор нақадар гўзал фасл. Баҳор фасли 3 ойдан иборат: март, апрель, май. Апрель ойида юртимиз жуда чиройли бўлади.

Табиат янги либос кияди. Боғлар, дарахтлар кўм-кўк бўлади. Дарахтлар гуллаб, довучча тугади. Ариқларда сувлар қийқириб оқиб туради.

Бизнинг қишлоғимизга баҳор янада чиройли, гўзал бўлиб келади. Агар бирон баландликка чиқиб пастга қарасангиз, қишлоғимизнинг табиатини - яхшилигини кўрасиз. Одамлар боғларда экинлар экишаётганининг, ариқларда сувлар оқиб турганининг гувоҳи бўласиз.

Қишлоғимиздан Чимён дарёчаси ўтади. Агар унга қарасак, сувлари шошиб оқаётганини кўриб ҳайрон қоласиз... Баҳор биз болаларга жуда ўхшайди.

Мамлакат МУСАЕВА,
Тошкент вилояти
Бўстонлиқ туманидаги
36-мактабнинг 7-синф
ўқувчиси.

Эхтиром

ОНАНИ АСРАЙЛИК

Менинг исмим Севара. Ёшим 12 да. Ушбу мактубни йўллашимдан мақсад - оналарини беҳурмат қилаётган айрим фарзандларни ўз айбини тушунмоқликка ундашдир.

Эй, фарзанд ўйлаб кўр, бу дунёда онадан азиз, меҳрибон ва ширинсўз зот борми?..

Йўқ, албатта. Онамиз борки, кўнглимиз равшан, қалбимиз қувончга тўла. Тасаввур қилиб кўр: агарда онамиз йўқ бўлса (худойим сақласин), у каби инсон топилармикин!..

Қуръони Каримда "Жаннат оналар оёғи остидадур" деб бежиз таъкидланмаган. Лекин ушбу бурчни била туриб, унга риоя қила оламизми ёки вақтида онамизнинг қадрига етмай, пушаймон бўлиб қолишимиз мумкинлигини ҳис эта оламизми? Бир ўйлаб кўр: "Онанг бирор бир иш буюрганда уни вақтида бажара олдингми ёки доимо чизган чизигидан чиқмай юра оласанми? Она - муқаддас ва мўътабар инсондир. Лекин,

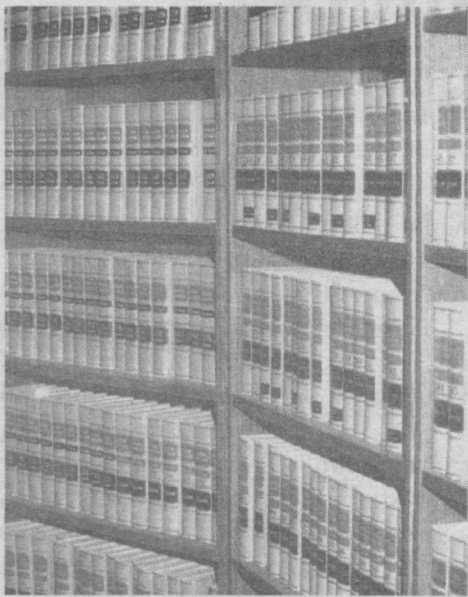
кўпол муомаласи, хунук ишлари билан онасининг кўнглига озор бераётган фарзандлар бор, албатта. Биз онамизнинг кўнглига озор етказмоқлик дунёдаги энг хунук иш эканлигини тушуна билишимиз даркор ҳамда ўзимизнинг ютуқларимиз билан онамизнинг кўнглига шодлик етказишга ҳаракат қилайлик. Ахир, онамиз дунёда фақат фарзандлари - биз учун яшайдилар-ку! Биз бўлмасак, дунё уларга қоронғу. Улар биз учун жонларини қурбон қилишга ҳам қодирлар. Улар келажакда бизни элнинг кўнглига тушадиган фарзанд бўлиб етишишимизга ва биздан фахрланиб юришига ишонадилар. Лекин, биз ушбу ишончни оқлай оламизми? Ахир, бу бизнинг бурчимиз-ку. Келинлар, онажонларимизнинг қадрига етайлик!

Севара ҚОЗОҚБОЕВА,
Андижон вилояти
Қўрғонтепа туманидаги
44-мактабнинг 6-синф
ўқувчиси.

КИТОБНИНГ АЙТЯНЛАРИ

Менинг номимдир - "китоб"
Билиб ол, дўстим шу тоб.
Мени суйсанг, биласан,
Зеҳнинг ўткир қиласан.
Жаъми ҳикматлар мендан,
Олий хизматлар мендан.
"Тингла гапнинг бу ёғин, -
Менман - ақл булоғи".
Етаклайман илмга,
Ва бошлайман билимга.
Мен билан бўлсанг ўртоқ,
Ечилар бари жумбоқ.

Нодирбек ХУДОЁРОВ,
Наманган вилояти, Чортоқ
туманидаги Мирзо Улуғбек номи-
даги 22-ўрта мактабнинг 7-"А"
синф ўқувчиси.

ЁВУЗЛИК

16 февраль воқеаларини уюштирганларга

Ватанимнинг кураги,
Бобожоним юраги.
Қалқон бўлиб туради,
Ёвузлардан сақлайди.
Ватаним кенг, бепоён
Қўлинг етмас ҳеч қачон.
Портлатиб не қилардинг,
Эй ёвузлар, ёвузлар?
Бегуноҳлар умрини,
Болаларнинг кўз нурын.
Майиб қилдинг яширин,
Эй ёвузлар, ёвузлар!
Бошинг деворга урма,
Айбинг бировга бурма.
Ҳақиқат қарор топгай,
Эй ёвузлар, ёвузлар!

Шаҳноза ЮНУСОВА,
Андижон вилояти, Марҳамат туманидаги 11-таянч мактабнинг
5-синф ўқувчиси.

БОБУР

Келчи, тарих - ўтмишининг бур,
Буюкларни замон айласин.
Қайтиб келсин янада Бобур,
Шу ерларга отин боғласин.

Бор ҳаёти - мисли бир достон,
Лек ҳаёти бўлмади асал.
Кутиб олди гўзал Ҳиндистон,
Макон топди рубойи, ғазал.

Макон топди ғазаллар шоҳи,
Кўп кечириб бошдан суронни.
Ўзга ерда сочилди оҳи.
Соғинч билан қўмсаб Туронни.

Ҳар бир ғазал - ёшин томчиси,
Ким ўлчайди Бобур сабрини?
Ҳаёт ўзи - шеърнинг қамчиси,
Авайлагин шоир қабрини.

Шоир учун сўз ўзи навкар,
Илҳом билан кечирар онни,
Ҳар мисраси дур билан гавҳар,
Ҳар сўзига беради жонни.

Ўтиб кетди асрлар чоғиб,
Неча аср янада ўтар.
Илҳом яна шоирлар тоғиб,
Янги шоир юрагин ўртар!

Гавҳар ТИЛАБОВА,
Навоий вилояти, Хатирчи туманидаги
Ғайратий номи 5-ўрта мактабнинг
10-синф ўқувчиси.

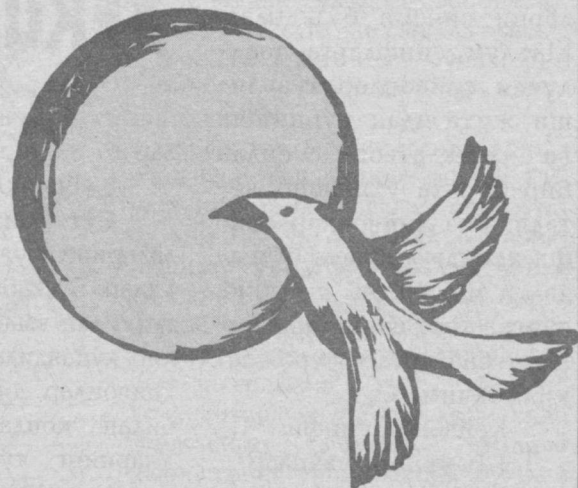
Баҳорили

Баҳоримнинг келишин -
Бодом сезиб қолибди.
Қордай оппоқ гуллар-ла
Либос кийиб олибди.

Баҳоримнинг келишин -
Далалар ҳам сезибди.
Қир-адирлар ястаниб
Кўм-кўк гилам ёзибди.

Баҳоримнинг келишин -
Қорли тоғлар кутибди.
Селдай оқиб ирмоқлар
Қишлоғимдан ўтибди.

Баҳоримнинг келишин -
Дўстларим-ла қаршилаб,
Боғлар барпо этамиз
Юртимизга бағишлаб.

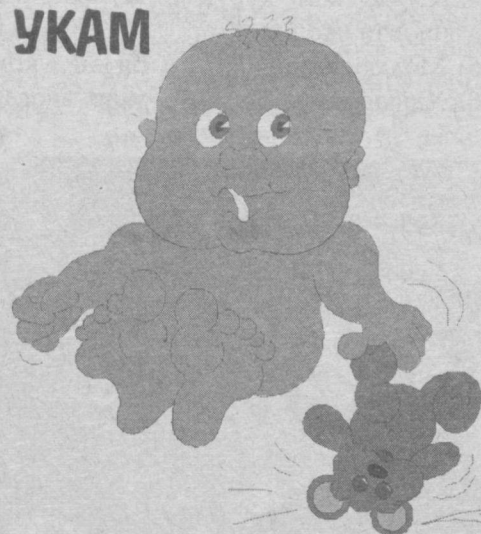

УКАМ

Шошиб-пишиб эмаклаб,
Ўйинчоқни қучоқлаб,
"Дада, ая" дединг сен,
Тойчоқланиб, эмаклаб.

Эркаланиб ўсдинг сен,
Она юртинг бағрида.
Сўлим, кўркам боғчада
Ўйнайсан сен ҳур, шодон.

Хумоюнжон, укажон,
Исминг монанд бахтлика.
Ўзбекистон бахтисан
Хумо қушсан-озодсан.

Нодира ҚОБУЛОВА,
Жиззах шаҳридаги 19-мактабнинг 6-"Б" синф ўқувчиси.

АЗИЗА

(ҲИКОЯ)

Ёз кунларининг бирида Азизанинг дадаси "командировкага кетаяпман", деб Азизани алдади. Ойисига эса "онам касал бўлиб қолибди, кўриб келай", - деяётганларини Азиза эшик ортида эшитиб қолди. Ва югуриб келиб, "мен ҳам қишлоқ буви-ларникига бораман", деб туриб олади. Адҳам ака сумкалар олиб, кийиниб мен бозор-ўчар қилиб келай, кейин бирга кетамиз, - дейдилар Азизага. Азиза кўнмайди. Шунда уни шоколад бериб кўндирадилар. Адҳам ака кетганларидан кейин Азиза кийиниб турди. Бир соат ўтади, икки соат ўтади. Азиза йиғлай бошлайди. Минутлар кетидан соатлар, соатлар кетидан кунлар, кунлар кетидан ҳафталар ўта бошлайди. Адҳам акадан дарак бўлмайди.

Азиза оилада ёлғиз қиз бўлгани учунми, соғиниб йиғлайди. Боғчага бормай, ҳеч нарса емай қўяди. Ойиси унга қараб зиқ бўлади.

Ҳар эшик очилганида ана дадажонинг келдилар, дейди.

Ойиси 2 марта алдади, 3 марта алдади, кейин Азиза онасининг гапларига ҳам ишонмай қўяди. Азиза ўтган йил ёзда бувисиникига борганини эслади. Мевалар, олма, узум, бодринг егани, бобожони билан боғда ўйнаганларини хотирлаб, бир оз овунди. Шунда бирдан эшик қўнғироғи эшитилди. Ойиси "Азиза қизим, даданг келдилар", - деди. Бу гапни 2-3 марта такрорлади. Лекин Азиза "ёлғон", деб жойида ўтираверди. Анчадан сўнг дадасининг ёқимли овози эшитилди.

- Азиза.
Шунда Азиза - Дадажоним.
Ур-ре! Дадажоним келдилар! - деганича жойидан туриб кетди.

Кўзларида ёш. Азизани дадаси кўтариб олди ва маҳкам бағрига босди.

Дилноза ИСЛОМОВА,
Бухоро вилояти, Когон туманидаги 1-ўрта мактабнинг
8-синф ўқувчиси.

Хайвонот оламига саёҳат

БИЗ БИЛАДИГАН, ЛЕКИН ЭЪТИБОР БЕРМАГАН ДУНЁ

Табиат оламига тааллуқли жонзотлар ўзларининг шакли, ранги, кўриниши, моҳияти жиҳатидан бир-биридан фарқ қилади. Олимлар ҳайвонларни синфга бўладилар. Маълум синфларга тааллуқли ҳайвонлар тузилиши жиҳатидан кўриниши ва хулқ-атвори билан бир-бирига ўхшашиб кетади. Биз ҳайвонлар синфи ҳақида қисқача бўлсада маълумот бериб, сўнгра тест саволлари билан сизларга мурожаат қилмоқчимиз.

Хайвонот синфи:

1. Сут эмизувчилар
2. Қушлар
3. Қисқичбақасимонлар
4. Сувда ҳам қуруқликда яшовчи жониворлар
5. Моллюскалар
6. Ҳашаротлар

7. Судралиб юривчилар

8. Балиқлар.

Сут эмизувчилар болаларини сут билан боқадилар. Бу каби жониворлар тухумдан эмас, балки туғилиб кўпаядилар. Одатда, бу ҳайвонлар юнг ёки мўйна билан қопланган бўлади. Уларнинг кўплари ғоятда идрокли ва синчковдир. Сут эмизувчиларга шер, мол, тюлень, эчки ва бошқалар киради.

Қушлар танаси пат билан қопланган бўлиб, улар асосан тухум қўяди-

лар. Олдинги оёқлари ўрнида қанотлари бор. Қушлар синфига тааллуқлиларнинг аксарият қисми уча оладилар. Тўтиқуш, қалдирғоч, мусича, чумчуқ, туяқуш ва бошқалар қушлардир.

Қисқичбақасимонлар қаттиқ косаси ва бўғиноқчилиги билан ажралиб туради.

Ҳам сувда, — ҳам қуруқликда яшовчи жониворларнинг териси доим нам ҳолатда бўлади. Улар қуруқликда ҳам, сувда ҳам яшайдилар. Аммо

фақатгина сувда кўпаядилар. Бундайлар: қурбақалар, чўлбақалардир.

Моллюскалар асосан умуртқасиз юмшоқ ҳайвонлардир. Қаттиқ чиғаноққа қапишиб оладиган хиллари ҳам бор. Баъзи бир моллюскалар худди саккизоёқлилардек узун олдинги оёқларга эгадир: Саккизоёқлар, шиллиқ қуртлар, чиғаноқлар...

Ҳашаротлар қаттиқ қопламага эгадир. Уларнинг танаси уч бўлимдан иборат. Кўпчилигининг

қаноти ва уч жуфт оёғи бор. Қўнғиз, капалак, чумоли ва бошқа ҳашаротлардир.

Судралиб юривчилар қуруқ ва тангали тери билан қопланган бўладилар. Уларнинг аксарияти тухум қўядилар ва ер шарининг иссиқ ўлкаларида яшайдилар. Тошбақалар, тимсоҳлар шулар жумласидандир.

Балиқлар асосан сувда яшайдилар. Улар тангали ёки кўнсимон тери билан қопланган бўладилар. Балиқлар фақатгина сувда яшайдилар ва сувда нафас оладилар. Олдинги оёқлари ўрнига сузгичлари бор. Кўплари уруғ (икра) қўядилар. Улар жумласига скат, яъни ўзи япалоқ, думи ингичка денгиз балиғи, треска балиғи, олабуға балиғи ва бошқалар киради.

ТЕСТ САВОЛЛАРИ

1. Илонлар қайси гуруҳга киради?
2. Қайси қушлар уча олмайди?
а) қалдирғоч
б) тўтиқуш
в) туяқуш
3. Фақатгина Африкада яшайдиган ҳайвонни аниқланг:
а) бўри
б) зебра
в) каптар
г) фил.
4. Боласини ўз халтасида олиб юрадиган жониворни биласизми?
5. Кит сут эмизувчилар оиласига мансубми?
6. Куйидаги жонзотларнинг қайси бири балиқ синфига тааллуқли?
а) денгиз юлдузи
б) дельфин
в) лосось, яъни сулаймон балиқ;
7. Эволюция қонуни қайси олимга тегишли?
а) Чарльз Дарвин
б) Галилей
в) Исаак Ньютон.
8. Шер йиртқич ҳайвонми ёки ўтхўр ҳайвонми?
9. Қадимги мисрликлар мушукка сифинганлари ростми?

ҚАНОАТЛИ ЖОНЗОТЛАР

Агар овқатланиш режангиз бузилса, дарҳол сизга таъсир қилади. 12 соат оч қолсангиз-чи? Иш чатоқ-ку, дейсизми. Лекин кўп вақт оч юрадиган одамлар ҳам бор.

Узоқ вақт оч юриш бўйича рекорд ўрнатган кишилар ҳам бор. Масалан, бир жанубий африкалик 102 кун фақат сув ичиб, оч юрган.

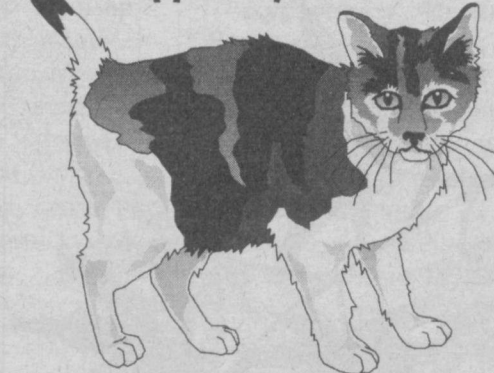
Тирик жонзотларнинг очликка чидамлиликлари ҳар хил. Мисол учун, ҳайвонларда яшайдиган кана бир йилгача овқатланмай яшаши мумкин. Иссиққон ҳайвонлар таналаридаги захира озукаларини тез сарф қилиб юборадилар. Кичик ва ҳаракатчан жонзотлар ўз тана захираларини тез ишлатадилар.

Кичкина қушча очликка 5 кунгина чидайди. Кучук эса 20 кунда ўлади. Иссиққон ҳайвонлар қачонки умумий оғирликларидан ярмини йўқотганларида ўладилар.

Димофингизга ёқимли ҳид урилса ё бирор нарсдан кўнглингиз тўлса беихтиёр мамнунлигингиз ифодасининг рамзи сифатида: "М-м-м!" деган товуш чиқарасиз. Мушуклар ҳам ўз қониқишларини хуриллаб билдиришади.

Хуриллаган овоз товуш тебраниши пайлари ҳаракати овозига вужудга келади. Мушуклар ўпкасига кетаётган ҳаво шу товуш пайлари орқали боради. Бу ҳолат ёрдамида мушукчалар ҳаво босими ёрдамида пайларни ҳаракатга келтиради. Агар улар хуриллагичлари келмай қолса, товуш пайчаларидан фойдаланмайдилар ва натижада ҳеч қандай хуриллаш бўлмайди.

МУШУГИНГИЗ НИМА ДЕМОҚЧИ?

Бу гаплар уй мушукларига тегишли. Бундан ташқари уй мушуклари миёвлашни, увилашни, бақиритишни ҳам билишади. Яна улар

талаб қилиш, ялиниш оҳанглирида ҳам товуш чиқарадилар.

Қисқа, очиқ миёвлаш - саломлашиш, қаттиқ, йўғон товуш - хафа бўлганликни, шикоятни аңлатади. Ўкириб миёвлаш кўрқувни билдирса, ёқимли миёвлаш кўпинча миннатдорчилик ва хуш ёқиш ҳолатларини билдиради.

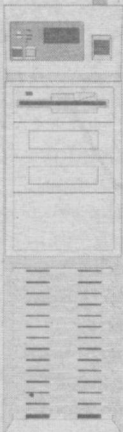
Француз олимларининг кузатувларига кўра мушукчалар 7 та ундош товушларни талаффуз қила олар эканлар. Булар М, Н, Г, Х, Ф, В ва Р. Мушуксимонлар оиласига мансуб ҳайвонларнинг кўпчилиги товуш чиқаради. Масалан, йўлбарс ва шер ириллайди. Барча мушуклар қандай ўлчовда бўлишидан қатъи назар, йўлбарсга жуда-жуда ўхшайди.

СОАТ-ТЕЛЕФОНЛАР СОТУВГА ЧИҚАРИЛДИ

Шу ойнинг боши - 1 апрелдан бошлаб Жанубий Кореядаги "Самсунг электроникс" фирмаси жаҳон бозорига ўз соат-телефонларини сотувга чиқарди.

Янги митти телефонни мазкур фирма дунёда биринчи бўлиб яратди. Бу митти алоқачининг оғирлиги 50 грамм, узунлиги - 67, эни - 58, қалинлиги эса 20 миллиметрдыр. У 60 соатлик узлуксиз хабарлашиш қувватига эга. Ва бу мини-аппарат ёрдамида киши ўз суҳбатдоши билан бир ярим соат узлуксиз равишда суҳбатлашиши мумкин.

Соат-телефон телефонликдан ташқари яна 30 дан ортиқ хизмат турини бажара олади.

"УХЛАЁТГАН БОЛАЛАР" МУСОБАҚАСИ

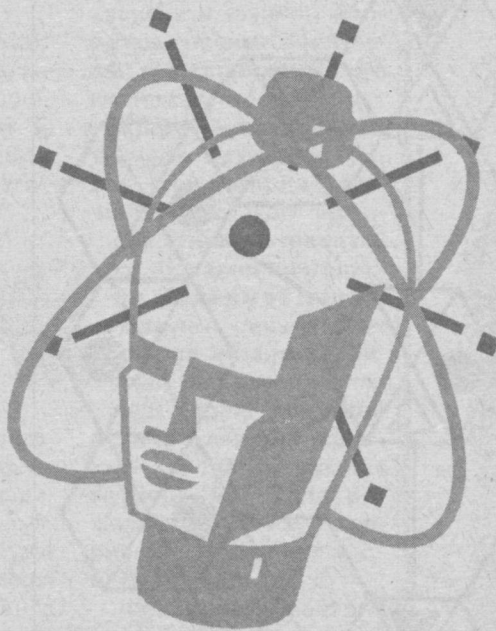
Ирландияда, дунёдаги энг катта стадионларнинг бири - "O'shokottone"да спортнинг янги тури бўйича бўлиб ўтган "Sleeping Children" мусобақаси томошабинларга олам-олам завқ берди. Айни вақтда бу болажонларнинг ота-онаси, буваси ва бувиси, холалари ва тоғаларининг эпчилиги, топқирлигининг ҳам намоишига айланди.

- Ухлаётган болалар, бу - ажойиб мўъжиза! - дейди бу халқаро мусобақанинг бош ташкилотчиси Бебун Плаш. - Ухлаётган болаларга қараб туриб биз дунёнинг бекиёс завқ-шавқига ғарқ бўламиз. Шунинг учун биз мусобақада ухлаётган боласига термулиб энг кўп завқ оладиган ота-оналарга "Катта олтин арава" бош совринини таъсис этганмиз. Бу гал ушбу соврин ҳақиқий эгасини топди, деб ўйлайман.

АҚЛ БОШДАМИ?

Рисоладаги одам бошининг оғирлиги 1020 граммдан 1970 граммгача бўлади. Эркаклар бошининг оғирлиги аёлларникига қараганда 100-150 грамм оғирроқ. Минтақавий жойлашув жиҳатидан олиб қарайдиган бўлсак, жиддий ўзгаришлар кам. Лекин бош оғирлиги жиҳатидан европаликлар биринчи эмас. Африка негрлари миясининг оғирлиги ўртача 1316, европаликларники 1361 грамм, жумладан немисларники 1291, шведларники 1327, русларники - 1377 грамм. Японларнинг мия оғирлиги - 1374, бурятларники 1508 граммни ташкил этади.

ВИКИНГЛАР

Викинглари қабиласи шимолий Европа чеккаларида яшаганлар. Улар бундан 1200 йил аввал дунё бўйлаб бойлик қидириш мақсадида экспедиция ва саёҳат ишларини амалга оширганлар. Баъзи викинглари шаҳар ва қишлоқларни талаб, қўлларига нима илинса шуни олиб кетганлар. Бошқалари эса бошқа ерликлар билан савдо-сотиқ ишларини олиб борганлар.

ВИКИНГЛАР ҚАНДАЙ ЖАНГ ҚИЛГАНЛАР?

Викинглари ўз рақибларини бутунлай забт этганлар. Ўзларига муносиб рақиб танлашга интилганлар. Уруш даврида йўлда ким учраса ё ўлдирган, ё асир олганлар. Ўзига тўқ асирларни катта пулга қақиб озод этганлар, камбағалларини уйларига олиб келиб қул қилганлар.

Одатда, викинглари саёҳатга ёзда чиққанлар. Уларни қизиқтирган жойлар монастир ва черковлар бўлган. Чунки бу ерларга олтин ва қумушлар кўмилган бўлган.

БОЛА БОШИДАН

Викинглари сув орқали қайси ўлкаларга бориш мумкин бўлса, ўша ерларда савдо-сотиқ қилганлар. Улар Европа бўйлаб, Дублиндан Ирландиягача, Украиналарда савдо алоқаларини ўрнатганлар. Кўпгина викинглари бу мамлакатларда кейинчалик бутунлай қолиб кетганлар.

Улар кўпинча савдога ўз ўғиллари билан борганлар. Шундай йўл билан оталар болаларига денгиз, савдо-сотиқ сирларини ўргатганлар.

Баъзи савдогарлар викинглари билан савдо-сотиқ ишларини олиб боришни хоҳламаганлар. Айтишларича, викинглари жуда урушқоқ ва жангари бўлиб, кайфу сафони хуш кўришган.

Викинглари араб шойилари ва матолари жуда ёққан.

Узоқ сафардан уйига қайтган викинглари катта зиёфатлар уюштиришган. Шоирлар енгилмас юртдошларини алқаб шеър, қасидалар битганлар.

ДЕНГИЗ ОДАМЛАРИ

Викинглари ҳақиқий денгиз одамлари деса ҳам бўлаверди. Улар ҳаттоки Шимолий Америкагача сузиб борганлар. Бу ерларга бориб-келиш 11000 км. (7000 миль)ни ташкил этади. Уларнинг қадами етган жойларга европаликлар етиб келиши учун 400 йил керак бўлди.

ВИКИНГЛАРНИ ҚАНДАЙ КЎМИШГАН?

Саркардаларни, сардорларни викинглари кемаларида ёқиб юборишган. Улар ўликнинг руҳи шу кемада осмонга кўтарилиб, "викинглари жаннати"га йўл олишига ишонишган. Ўликни ёқиб бўлиб, жанглари ташкил қилишган. Кечқурун хориб-чарчаб, зиёфат уюштиришган.

Викинглари кўрқоқлар ва урушга нолойиқлар табиий ўлим топади, деб ҳисоблаганлар. Улар қўлида қилич билан жангда ўлишни ҳар нарсадан афзал кўришган.

ГУЛЛАРНИНГ НЕГА ҲИДИ ВА РАНГИ БЎЛАДИ?

Не ажабки, биз умуман гуллигини билмасдан қайсидир ўсимлиكنинг "гулидан" завқланамиз! Бордию биз ўсимликдаги ёрқин рангли ўсимтани гул деб ҳисобласак, унда катта хато қилган бўламиз.

Масалан, баҳорда очиладиган қизилгулнинг "гултожи" ҳеч қачон гултож эмас.

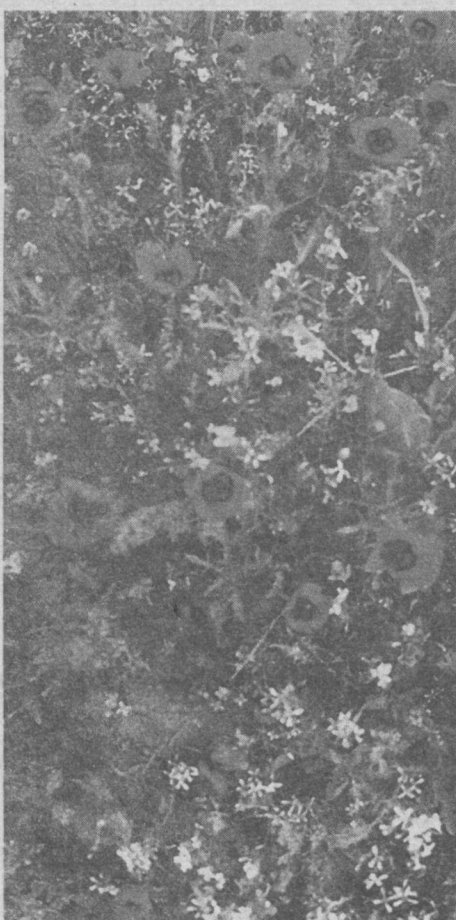
Бошқа томондан олганда, майса учидидаги соқолли попук гулдир! Пишиб етилмаган маккажўхори сўтаси ҳам гул. Ботаникларнинг аниқлашича, гул-гулчанг ёки уруғ, ёки унисини ҳам, бунисини ҳам бирга ишлаб чиқарадиган ўсимлик аъзосидир. Фақат уруғдан кўпаядиган ўсимликларнинг гули бўлади. Ўсимлиكنинг уруғ ҳосил қилиши ва етилишига бевосита тегишли аъзосигина гулга мансуб бўлиши мумкин.

Нима учун гуллар хид таратади? Гулларнинг гултожларида маълум ёғ бўлсагина хиди бўлади. Бу ёғни ўсимлик ишлаб чиқаради ва унинг ўсиш таркибий аъзоси ҳисобланади. Ана шу ёғлар мураккаб таркибга эга. Айрим ҳолларда бу таркиб парчаланиб, тез буғланиб кетадиган учувчан мойлар ҳосил қилади. Мана шу ҳол рўй берганда биз гул таратаётган хидни сезамиз.

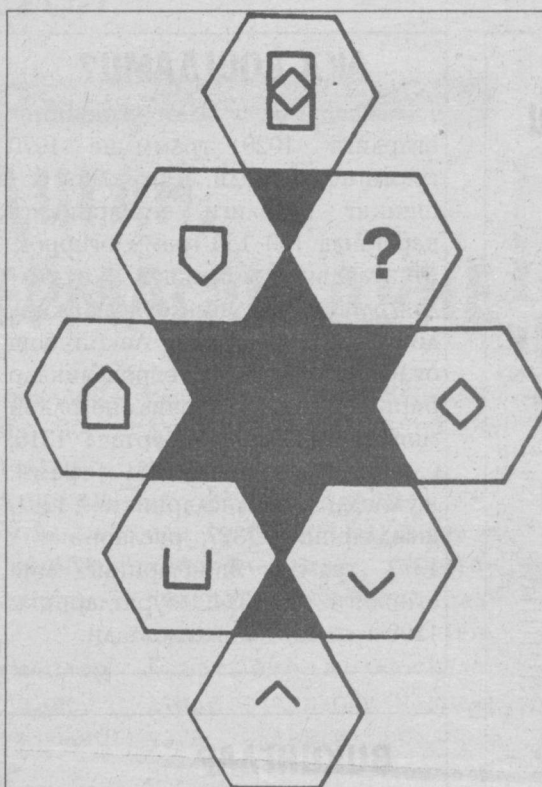
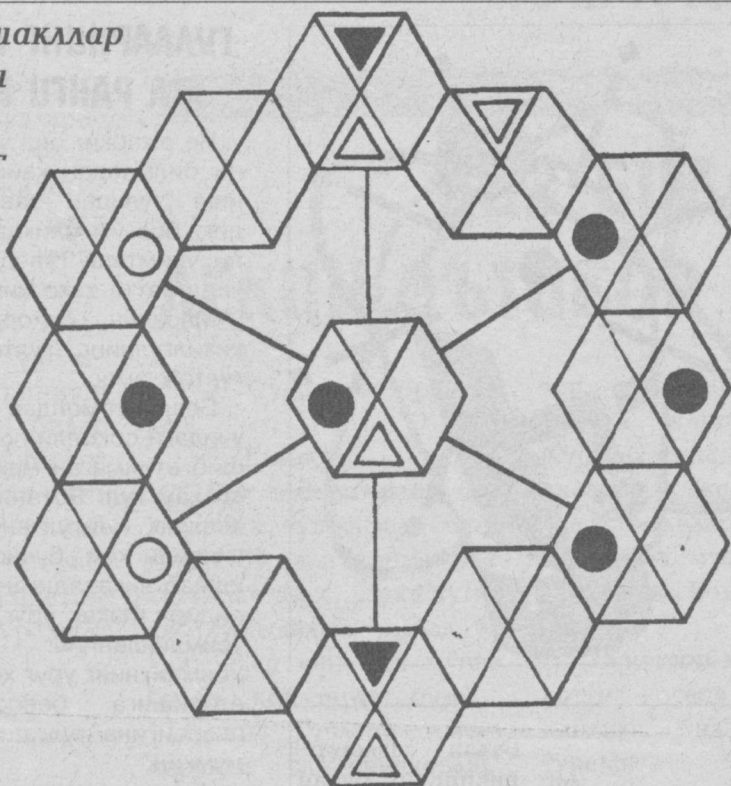
Гуллар таратадиган турли хидлар учувчан мойларнинг кимёвий таркибига боғлиқ бўлиб, уларнинг бирикмаси турли хидлар ҳосил этади. Айтганча, айни ёғлар нафақат гулларда, балки ўсимликларнинг баргларида, пўстида, илдизидида, ҳосил ва уруғларида ҳам бўлади. Мисол учун бундай ёғ лимон ва апельсин мевасида, бодомнинг уруғида, долчиннинг пўстлоғида мавжуддир.

Гулларнинг ранги қандай ҳосил бўлади? Гулларга қизил, кўк, оч бинафша ва бошқа нозик тус берадиган пигментлар "антоцианин" деб айтилади. Сарик, тўқ сарик, яшил ранглари бошқа пигментлардан ҳосил бўлади. Бу хил пигментлар хлорофилл, картотин ва ҳоказо дейилади. Бу пигментларнинг кимёвий таркиби ҳам турличадир.

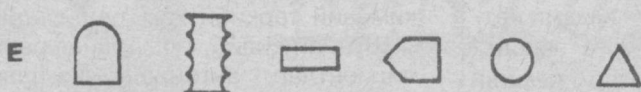
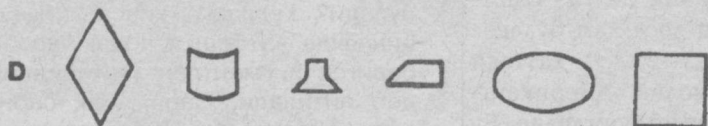
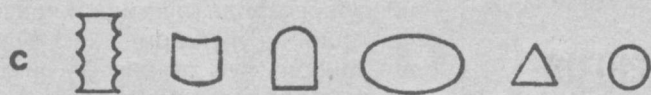
Шундай қилиб, гулларнинг ранги пигментлар - антоцианин ва пластидларнинг мавжудлигига боғлиқ. Айрим пигментлар бир ранг берса, бошқаси бошқача ранг беради.

Керакли шакллар
билан бўш
жойларни
тўлдириш

Қайси белги
савол
белгисини
алмаштира
олади?

Сурагдаги қайси бир шакли қатор
ортиқча?

Сурагда қайси шакл ортиқча?

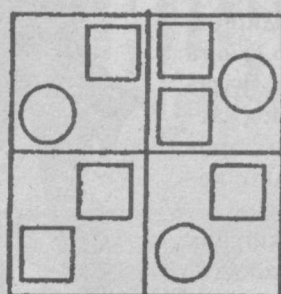
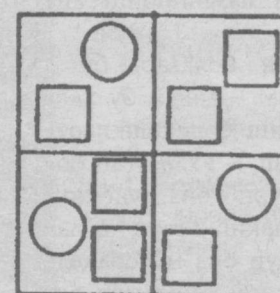
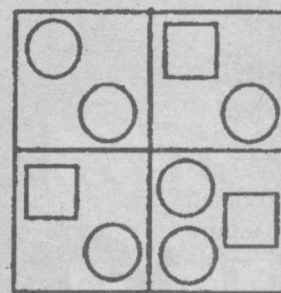
A

B

C

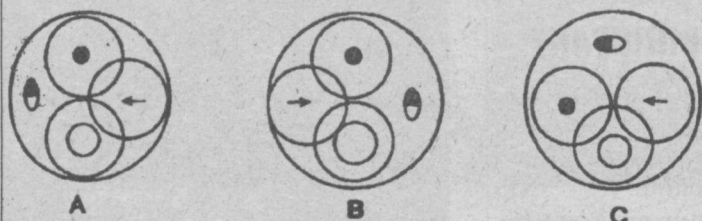
D

E

?

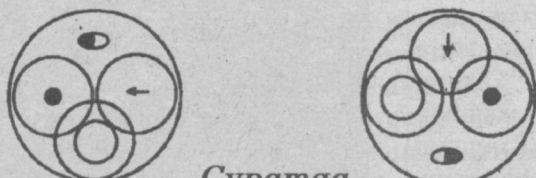
Пастда берилган қайси вариантдаги шакллар билан САВОЛ
белгисини алмаштириш мумкин

A

B

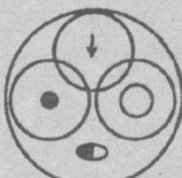
C

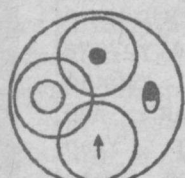
D

E

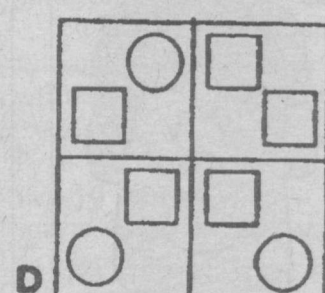
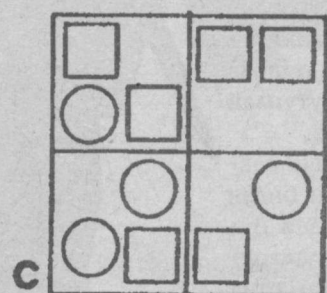
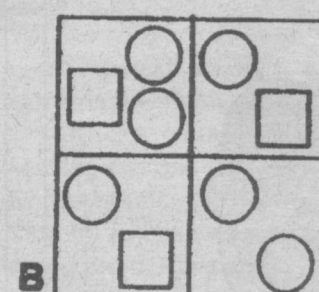
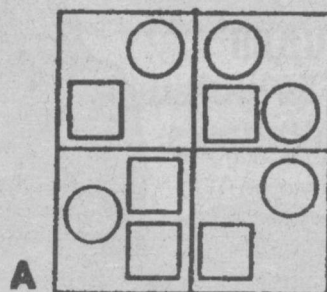
Сурагда
қайси шакл
ортиқча?

F

G

Санъатнинг энг оммавий тури бу кинодир. Кино ҳаётга, инсонларга нисбатан муҳаббат уйғотади. Меҳнатсеварликка, ҳақиқий ватанпарварликка, қаҳрамонликка, чин инсон бўлишга ундайди.

Кино ҳам бошқа санъат сингари халқ ҳаётидан озикланади. Уни экран олдида туриб томоша қилаётган болалар ҳам гўё ўша оламга тушиб қолгандай бўладилар. Улар қалбида яхшиликка, эзгуликка меҳр-муҳаббат, ёвузлигу ноҳақликка нисбатан нафрат туғилади. Демак оқу-қорани ажратувчи, яхшиликнинг кўчаларига бошловчи кино-тарбиячидир.

Кейинги пайтларда экранларимизда яхши фильмлар намоиш этиляпти. «Меҳробдан чаён», «Чархпалак» каби фильмлар кўпчиликка манзур бўлаётгани ҳеч кимга сир эмас. Ушбу фильмлар «Ўзбектелефильм» студиясида суратга олинган. Бу студиянинг ташкил этилганига ҳали кўпма бўлгани йўқ. Шундай бўлса-да, улар томонидан яратиб,

экран юзини кўраётган фильмлар ўз томошабинларини топмоқда. Студиянинг ташкил топишига сабаб, телевизор экранларимизни ўзимизнинг фильм-

етарли», деган эмас.

«Бахт гуллари» эртакифильм кувноқ воқеалар, кизикарли саргузаштлардан иборат. Фильмда эзгулик ва ёвузлик ўртасидаги кескин кураш акс этти-

КИНО — ТАРБИЯЧИ

ларимиз билан бойитишдир.

Уч қисмдан иборат «Менинг шотландиялик дўстим», бир қисмлик «Очиқ дарс» бадий фильмлари май ойларида экранга чиқиш арафасида.

Яқинда ана шу студия болажонларимизга «Бахт гуллари» деб номланган уч қисмли видеофильм тақдим этди.

Севимли шоиримиз Эркин Воҳидов: «Мен киночи бўлсам, «Бахтиёрлик лаҳзаси» деган фильм яратган бўлардим. Бу фильм бахт лаҳзалари мажмуасидан иборат бўлар эди», деган эдилар. Дарҳақиқат инсон борки бахтга интилади.

«Бахтга тўйган, бахтим

рилади. Фильм қаҳрамонлари дунёни бахт гулларига буркашга ҳаракат қиладилар. Ёвуз кучлар эса бу гулларни йўқ қилмоқчи бўладилар. Фильмни томоша қилаётганлар душманга нисбатан ғазаб ва нафрат ҳислари туғён урмай иложи йўқ. Гўё автор — атрофга диққат билан назар солинг, эзгулик, яхшилик бор жойда ёвузлик ҳам бўлиши мумкин. Одобли, зукко, билимдон бўлинг, деяётгандек туюлади.

— **Фильм Жиззах вилоятининг Зомин тоғларида суратга олинган**, — дейди «Ўзбектелефильм» студияси Бош директори Мирзамурод Олимов. — **Фильмнинг яна бир яхши**

хусусияти шундан иборатки, юртимизнинг гўзал гўшаларини кўз-кўз қилишдан иборат.

Ушбу видеофильмда таникли артистлар билан бир қаторда ўқувчи болалар ҳам иштирок этишган. Маълумки, болалар сохталикни ёқтирмайдилар. Шунинг учун ҳам уларни ишонтира билиш, ўша оламга етаклаш керак. Ана шундагина уларнинг ҳаракатлари табиий чиқиши мумкин. Бу йўлда режиссёрларимиз, тасвирчиларимизнинг меҳнати бекиёс.

Фильмнинг сценарий муаллифи Раъно Солихова, режиссёр — Мунид Зокиров, тасвирчи Талъат Мансуров. Ролларда Мелис Абзалов, Ҳакима Отахонова, Нилуфар Ҳамидова, Дилбар Абдулазизова, Ражаб Адашев, Илёс Қодиров, Бобур Шукуровлар иштирок этишган. Фильм якунида муҳаббат ва гўзаллик тантана қилади.

Ўйлаймизки сизларга «Бахт гуллари» видеофильми манзур бўлади.

Феруза ОДИЛОВА.

ДИҚҚАТ ЁНИН!

Халқимизда оловни тил-ўз ёв, деб бекорга айтишмайди. Ҳозирги кундалик турмушимизнинг энг долзарб масаласига айланиб бораётган ёнғин масаласи кўпчиликни ташвишга солмоқда. Болаларнинг қаровсиз қолишлари, уларнинг олов билан ўйнашишлари ёмон оқибатга олиб келмоқда. Сўзимизнинг далили сифатида қуйидаги воқеаларни келтираемиз:

Шу йилнинг 25-февраль куни Ҳамза тумани, «Ғалаба-

нинг 40 йиллиги» мавзесининг 3-уй, 80-хонадонида ёнғин содир бўлди. Хонадон соҳиби Рўзиев А. фарзандини қаровсиз қолдиргани учун. Бола гугурт ўйнаган. Оқибати эса ўзингизга маълум. Ёнғин натижасида уй жиҳозлари, ўрин-кўрпалар ёниб кетган.

Яна шу ойнинг 14-кунида Шайхонтоҳур тумани, Катта боғ кўчаси, 2-уй 23-хонадонда истиқомат қилувчи Разоқбердиева Б.-нинг бефарқлиги туфайли фарзанди олов

билан ўйнайди. Натижада катта ёнғин содир бўлиб уйнинг жиҳози ёниб кетади.

Шу йилнинг 3 март куни Ёнғиндан сақлаш бошқармасининг куч ва воситаларни бошқариш марказига Тошкент шаҳар, Шайхонтоҳур тумани 10-уйда жойлашган Химия-технология институти ёнаётганлиги ҳақида хабар келади. Ёнғин кеч соат 00.53 да бошланиб, соат 2.31 да ўчирилди. Ёнғин оқибатида 500 кв. м майдонда бинонинг 10 метр бўғот қисмлари, жиҳозлар ёнган. Ёнғин саба-

би эса электр симларининг қисқа туташуви оқибатида юзага келган.

4 март куни соат 3 дан 26 дақиқа ўтганда Сирғали тумани 51-уйда ёнғин содир бўлганлиги ҳақида хабар келди. Хонадон соҳибаси — Корниенко Гўзал Зуфаровна. У 1967 йилда туғилган. Ёнғин оқибатида бутун уй ёниб кулга айланган. Ёнғин ачинарлиси, ёнғинда 1961 йилда туғилган Митьяев Сергей Юрьевич ва унинг қизи Корниенко Екатериналар ҳалок бўлишган.

Ёнғиннинг келиб чиқиш сабаблари аниқланди. Улар ҳавфсизлик қоидаларига жавоб бермайдиган қўлда ясалган сув иситиш қозонида фойдаланишган. Қозон қизиби кетиши натижасида ёнғин содир бўлган.

Азиз болажонлар, катталарнинг лоқайдлиги оқибатида қанча-қанча кўнгилсиз воқеалар рўй бермоқда.

Рақамларга мурожаат қиладиган бўлсак, шу йилнинг 2 ой мобайнида 355 та ёнғин содир бўлган. Ушбу ноҳушликлар оқибатида 9 киши бевақт оламдан кўз юмган. Моддий зарар эса 2,5 миллион сўмни ташкил этади.

Азиз ўқувчилар, ота-оналар! Огоҳ бўлинг, укаларингизни, фарзандларингизни олов билан ўйнашларига йўл қўйманг. Уларга кўз-қулоқ бўлиб турунг!

Феруза САЪДУЛЛАЕВА,
Ёнғиндан сақлаш
бошқармаси ходими,
Ички хизмат лейтенанти.

Синфимизда ҳаммамиз бир-биримизни сизлаб қақирамиз. Синф раҳбаримиз Муродова Дилором опа шунга ўргатганлар. Улар она тилидан дарс берадилар. Нима учун биз сизлаб гапираемиз-у, бошқалар сенлаб гапиришади? Ахир, сен ҳам, сиз ҳам бир оғиздан чиқади-ку. Ҳа, айтгандек, биз қизларнинг номига — жон, ўғил болаларнинг номига — жон қўшиб қақирамиз. Ҳозирги замон болаларига бу жуда қўлғили бўлиб кўриниши мумкин. Лекин бизга фарқи йўқ. Бизнинг устимиздан қўлишса ҳам майли, парво қилмаймиз. Ахир, бир-бирини эъзозлаш керак-ку! Сизларда-чи? Синфдошлар сизлашадими?

Юлдуз ОДИЛОВА,
Юнусобод туманидаги 273-мактабнинг
6-«Б» синф ўқувчиси.

СЕН ВА СИЗ

Бир вақтлар Сизжон билан Санвой ака-ука бўлишган экан. Кунлардан бир куни Сизжон сафарга чиқибди. Йўлда Қора дев учраб қолибди:

Ассалому алайкум!

Дев ога! — дебди.

Саломга алик олиб:

— Отинг нима? —

деб сўрабди.

— Отим Сизжон, —

жавоб берибди одоб билан. Дев Сизжоннинг ширинзабонлиги ва хушмуомаласидан эриб кетиб унга йўл берибди. Сизжон йўлда кетаётган экан, етти бошли аждарҳо чиқиб қолибди. Сизжон аждарҳога ҳам ёқибди. Шундай қилиб, Сизжон сизлашини қўймай, осмон ўпар тоғни эритибди, асов дарёнинг юзидан баҳузур юриб ўтибди. Оқибатда, завод кўрмай катта бўлибди. Ўз мақсадига етиб, пирубадавлат бўлиб кетибди.

«Мен ҳам акамга ўхшайман», деб Санвой ҳам йўлга чиқибди. Йўлда дев йўлиқиб, отини

сўраган экан, «Санвой!» — нима ишинг бор» —, дебди. Унинг сенсирашидан девнинг жаҳли чиқиб, йўлни кўрсатмабди, дуч келган аждарҳо эса уни ютмоқчи бўлибди... Шундай қилиб, Санвой дарёни сенсирабди, у йўлини тўсибди, тоғни менсимабди — тоғ йўл бермабди. Санвой ҳаммани сенсираш оқибатида йўлда сарсон-саргардон бўлиб, манзилга етолмабди....

Тасаввур қилинг-а. Бир бола ўриндиқда суҳбат қилиб ўтирган икки қариянинг олдига келиб, уларга дабдурустдан — нарироқ сурил десан! Ёки мактабга шошиб кетаётган қизча

кекса оғага йўл беришлигини айтиб: — ҳой кампир, менга йўл бер! — деб айтса. Эшитган қулоққа яхшими?! Нафрат қўзғатмайдим бу муомала? Демак, «сен» билан «сиз»да гап кўп. Чунки, сизлашиш бу камтарлик, инсонийлик, хушмуомалалик нишонасидир.

Сенсираш эса менсимаслик, димоғдорлик, нодонлик аломатидир. Шу боисдан ҳам «сиз» раҳмат келтирса, «сен» сираш ҳар қандай кишида нафрат туйғусини уйғотади.

Сизлаган тил, севдирар, Сенсираган тил, бездирар. Тилни сизга бур, топасан, Тилни сенга бурма, ютасан!

РЕЖИССЁРЛИК ОСОН ИШ ЭМАС!

Шоир, ёзувчи, рассомларни ким танитайди дейсиз. Айниқса, ойнаи жаҳон суҳандонларини бир кўришдаёқ «фалончи» деб қўямиз. Уларни ҳаммамиз яхши таниймиз. Лекин ўша — биз номларини келтириб ўтган инсонларни халққа ким кўрсатади? Телевидение режиссёрлари! Улар ҳам том маънода ижодкор: уларнинг меҳнатлари орқали биз қизиқарли кўрсатувларни, видеофильмларни, беллашувларни мириқиб томоша қиламиз.

Файрат ака ШОКИРОВ ҳам ана шундай режиссёр, айниқса — сиз болажонлар-севиб томоша қиладиган кўрсатувларни тайёрлашда етакчилик қиладилар. У киши — «УМИД» — болалар ва ўсмирлар Бош муҳарририятида Бош режиссёр! Мана, 40 йилдирки, сизу биз учун ажайиб кўрсатувлар тайёрлаб келмоқдалар. Улар қайсилар, дейсизми? Майли, санаб бера қолай: «Мактублар — кабутарлар», «Гулгунчалар», «Табиат алифбоси», «Маҳалламиз болалари», «Кувноқ стартлар», «Олтин тож»... Эҳ, уларни санайверсам санокдан адашиб кетишингиз ҳеч гап эмас! Файрат ака ана шу кўрсатувларни «кашф» этганлар ёки бўлмаса, уни ташкил этишда шоғирдларига яқиндан ёрдам берганлар. Э, Файрат ака, бизга кенг, ёшларга меҳрибон киши! Айниқса, болажонларни жуда-жуда яхши кўрадилар. Худди шунинг учун ҳам бўлса керак, бутун умрлари давомида болалар учун турли-туман, қизиқарли кўрсатувлар тайёрлаб келмоқдалар. Агар ўша кўрсатувларга ажратилган вақтларни жамласак — сизу бизнинг ёшимиз етмайди. Ана шунақа!

Биз учун энг сеvimли бўлиб қолган «Бойнечак», «Санъат гунчалари», «Фарзанд — умид юлдузи», «Умид учкунлари», «Нурли келажак», «Оқшом эртаклари»ни ким тайёрлаган деб ўйлайсиз? Албатта, Файрат ака-да!

Мен у кишини «Файрат ака» деяпман, лекин у киши сизларнинг буваларингиз ёшига етганлар. Сиз каби ширин-ширин неваралари бор. Шундай буванг бўлса — қандай яхши-а?

Мен Файрат акани йўқлаб борганимда у киши анчадан бери бетоб эканлар. Бир неча кун кутишга тўғри келди. Шифохонадан соғайиб чиқсинлар, дедим-да.

Мана, бугун у киши билан суҳбатлашиб ўтирибмиз.

— **Файрат ака, авваламбор сизнинг кўрсатувларингизни севиб томоша қиладиган миллион-миллион ёш телетомошабинлар**

ва айниқса, «Тонг юлдузи» газетаси тахририяти ходимлари номидан уйғониш фасли — баҳор айёми билан сиз ва оила аъзоларингизни муборакбод этамиз.

— Раҳмат! Мен ҳам ҳамма-ҳаммани ушбу айём билан чин қалбимдан табриклайман.

— **Файрат ака, сизни бетоб дейишувди. Ҳозир яхши бўлиб қолдингизми?**

— Аслида ўзим ёмон одам бўлмасам керак... (Кулишамиз)

— **Тилло одамсиз...**

— Шунақа дег-да! Ҳа, энди тирик жон, юрагим бир оз безовта қилиб қўйди-да. Ҳозир анчайин яхшиман.

— **Доимо шунақа яхши бўлиб юринг. Халқимизда яқин кишингдан ҳол-аҳвол сўраш фарз ҳисобланади.**

— Саломатлигимни сўраганингиз учун раҳмат, укажон.

— **Файрат ака, айтинг-чи, режиссёрнинг телевидениедаги вазифаси нимадан ибрат?**

— Ҳар бир кўрсатув ёки бошқа бир ижод маҳсули телетомошабинга ҳаёда қилинишидан аввал унинг матни — сценарийси ёзилади. Сценарий маъқул топилгандан сўнг, режиссёр қўлига топширилади. Ана шунда кўрсатувнинг тайёргарлик жараёни бошланади. Тайёргарлик жараёнида кўрсатув бошловчиси танланади. Кейин — у ва бошқа қатнашчилар билан алоҳида-алоҳида иш олиб борамиз. Ҳамда уларни бир жойга тўплаб — сценарий асосида машқ ўтказамиз. Буни бизда репетиция дейишади. Белгиланган кун, соатда уларни студияга таклиф этамиз; ўша куну студияда суратга олиш ёки тўғридан-тўғри эфирга чиқиш керак бўлади. Пухта тайёргарлик кўрган режиссёр ҳеч қачон ютқазмайди. Кўрсатув суратга олиниб, кейин эфирга узатилади. Ёки йўлмаса тўғридан-тўғри ойнаи жаҳонга узатилади.

— **Лекин барибир ишларинг осон эмас экан!**

— Тўғри, қийинчилиги бор. Лекин қайси иш осон? Овқат ёйиш осон холос.

— **Файрат ака, мана сиз 40 йилдан бери болалар учун кўрсатувлар тайёрлаб келаяпсиз. Сиз иш бошлаганингизда туғилган чақалоқлар улғайиб, бугун бува ва бувижонлар ёшига етишди. Ўша пайтдаги кўрсатувлар билан ҳозирги кўрсатувлар ўртасида қандай фарқ бор?**

— Э, укажон, у пайтларда телевидение эндигина оёққа турган, менинг ҳам «атак-чечак» пайтим эди. Оқ-қора таъсир-

да кўрсатувлар тайёрланар эди, у пайтларда. Ҳозиргидек қаватма-қават, ўйнаб-қулиб ишлайдиган студиялар, видеокамералар йўқ эди. Бор-йўғи иккитагина студияда кўрсатувлар тайёрлаб, эфирга узатилар эди. Кўрсатувлар савияси ҳам шунга яраша. Ҳозир эса... эҳ-ҳе, маза қилиб ишлайдиган давр келди. Қани энди қайтадан ёш бўлиб қолсам...

— **Нима қилар эдингиз? Сир бўлмаса агар...**

— Хорижий тилларни ўрганиб, чет эл режиссурасини мукамал ўрганардим. Ўқирдим — ўрганардим — изланардим!

— **Сизнинг бу армонингиз ерда қолиб кетмади. Сиз орзу қилган ишни қизингиз Шохистахон давом эттиряпти.**

— Ҳа, тўғри айтдингиз. Шохиста қизим Францияда чет эл режиссураси бўйича ўқияпти. Париждаги Дисней Ленд боғидан яхши-яхши кўрсатувлар тайёрлаб, бизга жўнатиб турибди.

— **Шохистахоннинг тили телевидениеда чиққан, дейишади. Шу тўғрими?**

— Оббо Собиржон-эй! Бундан ҳам хабарим бор денг? Э, қойил! Ҳа, майли, қўймадингиз — қўймадингиз: айтсам айтиб берақолай. Шохистама чақалоқлигидан «Бойнечак» кўрсатувида қатнашиб келган...

— **Чақалоқлигидан, а? Ие, бу жуда қизиқ-ку!**

— Ўшанда йўрғадаги қизим йўғлаб қолмаслиги учун оғзига сўргич солиб қўйиб, камерада кадрга олар эдик-да, тасвирга «Бойнечак» ёзувини берар эдик. Жажжигина Шохистама сўргични сўриб, камерага мўлтираб қараб тураверар эди. Ҳа, телевидение Шохистанинг қонига сут билан кирган.

— **Кейинчалик-чи?**

— Кейинчалик — мактаб ёшига етгандан «Санъат гунчалари» кўрсатувини тайёрлашда қатнашди — кўрсатув бошловчиси бўлди. Энди эса, мустақиллигимиз шарофати билан хорижда ўз маҳоратини ошираяпти.

— **Файрат ака, энди оилангиз ҳақида ҳам сўзлаб беринг?**

— Иккинчи қизим — Гулноза тикувчиликка қизиқди. Ҳозир киши кўзини яшнатадиган бежирим қўйлақлар тикаяпти. Ўғлим Шухратжон эса — Алишер Навоий Республика Миллий боғида ободонлаштириш ишлари бўйича раҳбар ўринбосари.

— **Келинонимлар-чи?**

— Келинонимгиз — Иноятхон Шокирова Тошкент туманидаги 34-ўрта мактабда она тили ва адабиётдан дарс берганлар. Ҳозирда меҳнат нафақасида.

ТВ билан мулоқот

— Ватанга сидқидилдан хизмат қилиб, дам олишга ҳеч нарса етмайди. Ана шундай меҳнат қилган сеvimли устозларингизни ҳам эслаб ўтсак.

— Ўзбекистон телевидение-сининг шаклланишида меҳрибон устозларим — Бобо Хўжаев, Армуғон Мухаммедов, Акмал Хайдаров, Маҳкам Мухаммедовларнинг хизматлари катта бўлган.

— **Маҳкам Мухаммедовни жуда яхши биламиз ва қаттиқ ҳурмат қиламиз. У киши ҳозирда ҳам телевидениеда жонбозлик кўрсатиб меҳнат қилиб келаяптилар. Биз яқинда у киши тайёрлаган «Кўнгил кўчалари» видеофильмларини мириқиб томоша қилдик.**

— Жуда тўғри топдингиз! Баракалла! Худди ўша киши. Маҳкам акадек устозларимга бўлган ҳурматим чексиз.

— **Ҳозирда сиз билан ишлаётганлар ичида ҳам бошқа устозларингиз борми?**

— Тоҳир ака Муллабоев! Менинг энг яқин биродарим, маслаҳатгўйим — устозим десам ҳам бўлаверди. У киши муҳарририятимизнинг гуруҳ раҳбари. «Тонг юлдузи» мухлислари Тоҳир аканинг болажонлар учун тайёрлаган кўрсатувлар дастури билан газетангизнинг 14-саҳифасида мунтазам равишда танишиб бормоқдалар.

— **Шоғирдларингиз ҳам кўп бўлса керак?**

— Улар жуда кўп. Қайси бирини айтмай? Менинг қўлимда ишлаган муҳаррир борми, режиссёр борми — ҳаммаси Ўзбекистон телевидениесининг етакчи ижодкорлари сифатида сидқидилдан меҳнат қилишяпти. Шулар қаторида Тўхтамурод Маҳкамов, Ҳожиакбар Мирҳудоевларни айтишим мумкин.

— **Тўхтамурод билан яқин дўстмиз. У тайёрлаган «Гап йўқ» кўрсатуви кўпчилик телетомошабинларга манзур бўлмоқда. Ҳожиакбар эса мусиқали кўрсатувларни маромига етказиб тайёрляпти. Суҳандонлар, яъни дикторлар ичида ҳам шоғирдингиз борми?**

— Сиз Насибхон Максудовани айтмоқчисиз-да? Насибхон ўз иш фаолиятини бевосита болалар муҳарририяти, яъни бизнинг редакциямиздан бошлаган, десам — хато қилмасам керак. Ҳозирда телевидениемизнинг кўзга кўринган дикторларидан.

Биз Файрат ака билан суҳбатлашиб турган чоғимизда хонага «Ҳа-ҳа-ҳа» кўр-

сатуви ижодкори Тўлан Табассум (Кўзибоев) кириб келдилар.

— Бу кишини танийсизми? — сўрадилар Файрат ака. — Танимасангиз...

— Биз анчадан бери танишимиз, — дедим қулиб. — Тўлан ака тез-тез тахририятимизга бориб турадилар.

— Ҳа-ҳа-ҳа! — қулиб қўйдилар Тўлан ака.

— Тўлан ака радиода «Табассум» чойхонасини «қўрганлар». Энди эса биз у кишини алдаб-сулдаб ўзимизга олиб келдик — дедилар Файрат ака. — Мана, бир йил бўлди — болаларга хуш кайфият улашмоқдалар.

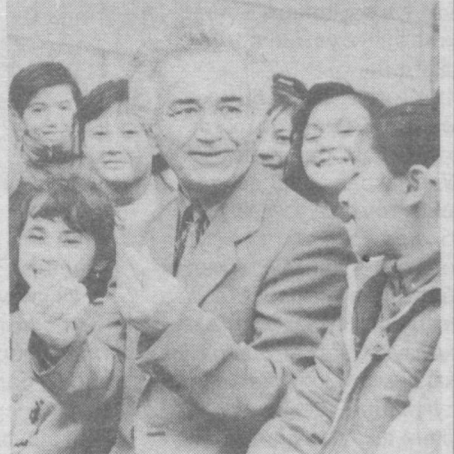
— **Тўлан аканинг ўзлари ҳам болатабият. Бегубор инсон. Алдагани бола яхши экан-да, а?**

Яйраб қулишдик.

Биз ана шундай ҳазил-мутойиба остида «Умид» муҳаррияти Бош режиссёри Файрат ака ШОКИРОВ билан хайрлашдик. У киши бизни ўзбекнинг таомили бўйича кўчага кузатиб қўйдилар. Биз у кишига ва «Умид»дагиларга Ўзбекистоннинг барча болалари номидан доимий хурсандчилик, сиҳат-саломатлик, узоқ умр тилаб, биз учун сеvimли бўлган кўрсатувларни тайёрлашда хормай-толмай меҳнат қилаверинлар. Кўрсатувлар учун сизларга катта раҳмат, деймиз.

Файрат акамизга эса ўзингизни болалар учун ҳам авайланг, юрагингизни эҳтиёт қилинг, болалар бахтига соғ бўлинг, деймиз.

Собир ЖАББОР.

СЕШАНБА, 6

Ўз.ТВ — 1.

9.10 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». 35-қисм.
10.05 Янги алифбони ўргатамиз.
11.00 «Кундуз амакининг қиссалари». Мультсериал.
11.30 «Шоирлар — болаларга».
14.10 «Темур ғори». Видеофильм.
16.45 «Куёшда пишган нон». Мультфильм.
20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ — 2.

18.05 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». 35-қисм.
18.10 «Сен ҳақингда ва сен учун».

Ўз.ТВ — 4.

15.40 «Бинафша».
17.45 «Мультсайёра».
19.45 «Хайрли тун, кичкин-тойлар!».

ЧОРШАНБА, 7

Ўз.ТВ — 1.

14.10 «Темур ғори». Видеофильм. 3-қисм.
18.10 «Омад юлдузи». Телеййин.
20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ — 2.

18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади. («Спорт майдончаси», «Бизнинг кичик дўстларимиз», «Мульттомоша»).

Ўз.ТВ — 3.

17.45 «Мультсайёра».
19.45 «Хайрли тун, кичкин-

тойлар!».

ПАЙШАНБА, 9

Ўз.ТВ — 1.

9.10 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». 36-қисм.
10.25 «Кундуз амакининг қиссалари». Мультсериал.
18.10 Болалар учун «Умид учкунлари».
20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ — 2.

18.05 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». 36-қисм.

Ўз.ТВ — 3.

18.10 «Ёрилтош». Мульттўплам.

Ўз.ТВ — 4.

17.45 «Мультсайёра».

19.45 «Хайрли тун, кичкин-тойлар».

Ўз.ТВ — 1.

18.10 «Беш бармоқ». Тележурнал.

20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ — 1.

18.10 «Беш бармоқ». Тележурнал.

20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ — 2.

18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади. «Дунё ва болалар».

Ўз.ТВ — 3.

9.00 «Ёрилтош». Мульттўплам.

9.55 Болажонлар экрани.

18.10 «Ёрилтош». Мульттўплам.

Ўз.ТВ — 4.

17.45 «Мультсайёра».

19.45 «Хайрли тун, кичкин-тойлар!».

ШАНБА, 10

Ўз.ТВ — 1.

«Умид» намойиш этади.

16.00 «Ялқов». Мультфильм.

19.55 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ — 2.

9.00 «Янги авлод» студияси намойиш этади.

10.05 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». 35-қисм.

15.35 «Синфдош».

18.05 «Янги авлод» студияси

намойиш этади. «Бўш ўтирма», «Мульттомоша».

Ўз.ТВ — 3.

9.00 «Ёрилтош». Мульттўплам.

10.30 Болажонлар экрани.

14.15 Жума оқшомида.

18.10 «Ёрилтош». Мульттўплам.

Ўз.ТВ — 4.

11.25 «Фан — тайм» (инглиз тили болалар учун).

11.35 «Жонли сайёра».

11.50 «Биргаликда қуйлаймиз».

18.05 «Бинафша».

ЯКШАНБА, 11

Ўз.ТВ — 1.

8.30 Болалар учун кинодастур.

9.15 «Ғаройибот».

«Умид» намойиш этади.

11.20 «Билим — ринг».

12.00 «Сехрли оҳанглар».

14.05 «Шоҳруҳ клуби».

18.00 «Олтин тож». Телеййин.

Ўз.ТВ — 2.

9.00 «Янги авлод» студияси намойиш этади.

9.50 Инглиз тили сиз учун.

10.40 «Илк қадам».

10.50 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари».

14.00 «Цирк, цирк, цирк!».

17.40 «Якшанба — болалар учун».

18.00 «Янги авлод» студияси намойиш этади. «Жажжи гўзал», «Мульттомоша».

22.00 «Синфдош».

Ўз.ТВ — 3.

9.00 «Ёрилтош». Мульттўплам.

9.20 «Қамолот сари».

10.45 Болажонлар экрани.

18.05 «Якшанбадан якшанбага».

18.20 «Мультжумбоқ».

Ўз.ТВ — 4.

9.05 «Эртақларнинг сеҳрли олами».

12.15 «Дўстлик» видеоканали.

«Дидар», «Айчурек».

18.50 «Тенгдошлар».

ДУШАНБА, 12

Ўз.ТВ — 1.

20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ — 2.

18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади. «Ким эпилу, ким чаққон», «Мульттомоша».

Ўз.ТВ — 3.

18.10 «Ёрилтош». Мульттўплам.

18.30 «Сен ҳақингда ва сен учун».

Ўз.ТВ — 4.

17.15 «Бу эрмак жониворлар».

17.45 «Мультсайёра».

19.45 «Хайрли тун, кичкин-тойлар!».

Мозий тарихини ўрганмоқлик хуш,
Лек кўпи хотирдан бўлиб фаромуш.
Рўё туш мисоли гоҳ элас-элас,
Чалинар қулоққа мунгли фарёд, сас!
Ё қодир Оллоҳим, бўлиб мададкор,
Ғамдан гаш дилимни этгил беғубор,
Чингизхон қонига бўяган Ватан,
Қачон ўзлигини топди дафъатан?!
Темурдан илгарй бирор саркарда,
Наҳот икки аср бу бахру барда,
Келмади оламга қасоскор бўлиб,
Қувмади ғанимни нафратга тўлиб.
Қочиб Хоразмшоҳ бўлиб бедарак,
Ўгли Жалолиддин гарчи довюрак,
Яъжужу маъжужга чиқиб муқобил,
Ватанни ҳимоя қилди неча йил?
Само булутлари кўздан ёш тўкиб,
Охири Амуга кетмишдир чўкиб...
Бешафқат йиллардан қаръну асрлар,
Қулаб гоҳ тикланди неча қасрлар.
Ҳам ўлиб туғилиб неча баҳодир,
Чингизийлар гўё эди асотир.
Турон тупроғида бирорта ботир,
Уларни енгмоққа бўлмади қодир.
Бўлса ҳам бу ҳақда соқовдир тарих,
Темурдан сўз бошлаб ҳар бир муаррих!
Миллатнинг ягона халоскори ул,
Туркий қавмларнинг ифтихори ул.
Бировларга бериб мададу ёрдам,
Ва лекин азалдан дунёси бир кам.
Сейистон подшоҳи қолганда ночор,
Темур ёрдамидан бўлиб умидвор.
Ҳамда ваъда қилди, олтин, жавоҳир,
Оллоҳ саодати ёр бўлди охир.
Темур жаҳонгирга зафар бўлиб ёр,
Сейистон ғанимни айлади тор-мор!
Бироқ Сейистоннинг подшоҳи номард,
Эзгулик хокидан чиқармасдан гард,
Аксинча ташлади беҳисоб сарбоз,
Тоинки Темурга солса инкироз.
Яъни сагизийлар — сейистонликлар,
Яхшилиққа жавоб кўп ёмонликлар
Қилишди, ўзаро бўлиб қонли жанг,
Ёғилди ёмғирдек жанггоҳга хаданг!
Темур ўқ отишда эди бемисол,
Андоқ жаҳли чиқиб кўргузди жидол.
Ҳар отган ўқидан битта сагизий,
Қулаб бу оламдан ўчарди изи.
Ва лекин қасосдан кўзлари қонлик,
Темурга ёприлиб кўп сейистонлик,
Фалакдан беҳсиоб учгандек нужум,
Ўқ ёғиб қилишган чоғида хужум,
Ногаҳон Темурдан кетгандай шуқуҳ,
Қўлига ўқ тегиб айлади мажруҳ!
Шу пайт Амир Ҳусайн кўтариб сурон,
Саргизийлар йўлин тўсди беомон.
Лашкарлари кириб жангга ҳайқириб,
Хоин кўшинини ташлади қириб.
Темурни элтишиб Гармсер томон,
Хизматда бўлиб амири Тумон,
Даволашди боғлаб ярага малҳам,
Охир шифо берди дардига Эгам.
«Бир кун ғанимимни этгайман барбод» —
Дея қилган эди Темур қасамёд,
Арзу илижоси етиб афлокка,
Қорди Сейистонни пайт келиб хокка!
Яхшилиқ ўрнига қилиб ёмонлик,
Хор бўлди охири ҳар сейистонлик!
Андоқ тирқирашиб кетди номурод,
Темур бу оламдан этгунча вафот,
Сейистон сарҳади эди вайрона,
Бойқушлар яшади унда шоҳона!
Ўша давраларнинг мантиқига хос,
Ҳаёт кечирарди ҳар битта сароз!
Ҳақ ва адолат деб ўрнатиб тартиб,
Тупроғин қон билан ҳатто қизартиб,
Асрлар фахрига айланган аждод,
Ўз мулкини этган маъмуру обод!

Отаси изидан қадам-бақадам,
Жангларда қатнашган тўрт фарзанди ҳам.
Йил бир минг уч юз етмишу олти,
Қиш фаслин охири баҳорнинг олди.
Темурнинг тўнғичи Жаҳонгир ботир,
Жангу жадалларда тенгсиз асотир.
Ота ҳукми билан жангга отланиб,
Қамариддин томон борарди яниб.
Шайх Муҳаммад ила амир Одилшоҳ,
Бўлиб шаҳзоданинг ҳолидан огоҳ,
Жаҳонгир паҳлавон эса манғлойда,
Ғалаба наъясин суриб ҳар жойда,
Тўхтади Жорнуко мавзесида ул,
Этди не қилишин фикру тахайюл!
Махфийлар бориб келтирди хабар,
Қамариддин эди ғафлатда магар,
Олис-олисларга кўзни тутмоқда,
Ҳожибек келишин интиқ кутмоқда.
Темурбек бу ҳолдин бўлиб хабардор,
Ўғлига дедими тезда шиддаткор,
Ғанимга лозимдир солмоқ шабохун,
Токи дарё бўлиб оқсин қизил хун.
Ўзи ҳам изма-из отланиб йўлга,
Токи ғанимни туширса қўлга.
Асли бу воқеа куён йилида,
Бир сабаб туфайли Темур дилида,
Мўғулларга қаршу уйғониб нафрат,
Аларни эзмокчи эди бешафқат.
Боиси ишлари торожу талон,
Темурга етказиб беҳисоб зиён.
Қайраб туришарди доимо ханжар,
Темурбек ғазабга келиб музаффар.
Декабр ойида этганда таъқиб,
Кетди узоқларга чекини рақиб.
Ва лекин совуқнинг зўридан беҳол,
Етди бу юришдан фалокат, завол,
Ўлганлар ҳеч маҳал келмас тирилиб,
Совуқдан кўп одам кетди қирилиб.
Оту улов ила эшағу хачир,
Ўлиб кўп талофат кўришди ахир.

Азиз болалар! Сизларга улуг аждодларимиз тимсолини ўз асарларида мужассам этиб, уларга меҳр уйғотиб келаётган шоир акангиз Олимжон Бўриев ўзининг «Туркий сулолалар» эпопеясида буюк соҳибқирон Амир Темур ва унинг авлодлари ҳақида ҳам қизиқарли маълумотлар берадилар. Қуйида мазкур асардан Амир Темурнинг тўнғич фарзанди Жаҳонгир Мирзо ҳақидаги лавҳалар билан танишасиз.

Одамлар айрилиб мулку молидан,
Темур огоҳ бўлган кўшин ҳолидан,
Қайтишди Қатағон манзилидан бот,
Самарқанд сорига жадал суриб от.
Ўғлини юбориб шу боис баҳор,
Изидан келмоқда эди ҳукмдор.
Қамариддин топиб бу ҳолдан хабар,
Ортига чекинди етмасдан зарар.
Мустаҳкам қалъаси бўлиб Ғуриён,
Ўйлади у ерда топгайдир омон.
Атрофидан оқиб уч улкан дарё,

Қўлга олмоқликка тузишиб паймон,
Охири ўзлари бўлди пушаймон.
Темур хиёнатга бермай эътибор,
Одилшоҳга этди инъомлар нисор,
Олмай амиридан қасос-интиком,
Темур унга бергач зиёда инъом.
Одилшоҳ асраб сўнг омонат жонни,
Мангу қули бўлди Соҳибқиронни!
Юртни кенгайтириш фикри дилида,
Темур юруш қилди сичқон йилида.
Хоразм мулкини забт этиб илк бор,

ЖАҲОНГИР МИРЗО

Соҳибқирон Амир Темурнинг бошдан кечирган воқеоти ва тириклигида кўз юмган фарзанду-невараларининг қисқача тарихи ҳаёти

Қамариддин кечиби иккисидан то,
Тўхтади учинчи дарёга етиб,
Қалъа атрофини мустаҳкам этиб,
Қирилди бир неча жанггй истеҳком,
Токи душманидан олса интиком!
Шавкатли шаҳзода Жаҳонгир ботир,
Темур амри билан чўнг, бежавотир.
Гоҳ жадал, гоҳида тиқилиб лойга,
Лашкар борар эди, у-чи манғлойда.
Аскарини тузиб Жаҳонгир сафга,
Тайёр турар эди ҳар қандай дафга.
Қамариддин топиб бу ҳолдан хабар,
Кўрса қаршисидан олис ғазнафар,
Изидан беҳисоб йўлбарсу қоплон,
Ҳар бири асотир, бир марди майдон.
Қамариддин этиб тонгача сабр,
Ўзича излади бир чора-тадбир.
Ёвнинг кўплигини кўриб азонда,
Ҳис этиб ўзини улкан қопқонда,
Қочди Қамариддин орқа ўгириб,
Жаҳонгир лашкари ғанимни кириб,
Изидан от солди қадам-бақадам,
Қамариддин эса қочишда илдам.
Кириб кетганидай сичқон инига,
Қиличдай кириб у тоғлар кинига,
Кўргувчи кўзлардан бўлганда ниҳон,
Қуёш кўтарилиб, қизитган замон,
Етиб келди Темур, марказий лашкар,
Чор-атрофни қилиб ағдару тўнтар.
Амир Довуд ила Учқаро ботир,
Қурашда тенги йўқ икки баҳодир.
Темур амри билан яна шу маҳал,
Душманнинг изидан жўнашди жадал.
Темур Бойтоққача борди от суриб,
Ғаним қочди унинг соясин кўриб.
Самарқандга қайтди сўнг Соҳибқирон,
Берди Жаҳонгирга лек амру фармон:
«То қўлга туширса Қамариддинни,
Устувор айлабон адолат, динни,
Сўнг қайтса ўлжаю совғалар билан,
Қозониб шон-шухрат ғавғолар билан».
Тоғларнинг тошини айлабон талқон,
Борди ғаним сари Жаҳонгир полвон.
Уч Пармонни қилиб талону торож,
Олди Қамариддин ўлкасидан бож.
Қамариддин топиб тоғлардан паноҳ,
Асир тушган эди ҳарамни ноғоҳ,
Қизи Дилшод ого ўхшарди хурга,
Рози бўлиб тегди кейин Темурга.
Биринчи юришда лек бедийнат,
Темур амрлари қилиб хиёнат.
Шайх Муҳаммад ила Одилшоҳ, Туркон,
Темурбекни топган чоғлари имкон,

Етди муродиға Темур ҳукмдор.
Ҳамда қариндошлик риштасин боғлаб,
Қайтди Хоразмдан кўнглини чоғлаб,
Амир Нангкудойнинг ўғли Оқ Сўфи,
Ўзбекхон подшоҳнинг юзи оқ лўппи —
Қизи Ширинбека қизидан гўзал,
Туғилган Севинбек лаблари асал —
Яъни Хонзодани ўғли Жаҳонгир
Амирзодасига қўшдирди тақдир.
Туркий йўлбарс йили шоду бомурод,
Амир Соҳибқирон бўлиб хуррам-шод,
Шоҳона ҳадяю савғолар билан,
Юз дову даскаю ғавғолар билан,
Амир Довуд ила Ёдгор барлосни,
Узун Ўлжайту кўп навқари хосни,
Юборди совчилар ноз устига ноз,
Хонзода бегимни айлашиб эъзоз.
Хоразм гулига ўқишиб шараф,
Токи келтиришса Самарқанд тараф!
Совчилар бу ишни пайсалга солмай,
Замон гардишидан орқада қолмай,
Расму русумини айлашиб бажо,
Гўзаллар гўзали сарви махлиқо,
Хонзода келишин хабари етиб,
Темур ҳурматини зиёда этиб,
Қайдухон ўғлининг келини Куртго,
Юборилди кутиб олмакка барно.
Нўёну амиру қози, акобир,
Уламо, ашрафу машшоқу шоир,
Чиқиб ташрифининг истикболига.
Тасанно ўқишди нек иқболига.
Қаршилаб гўзални ўтқазиб маҳдга,
Шариат бўйича исломий аҳдга
Мувофиқ ўқишиб бахтихуш никоҳ,
Саодат буржидан боққанида моҳ,
Сочилиб олтину дуру жавахор,
Хонзода Зухраю Жаҳонгир Тоҳир,
Ошиқу маъшуқа етиб висолга,
Шакарнинг сиркаси қоришиб болга!
Тешилиб яна бир тешилмаган дур,
Тешган ҳам тешилган айлашиб ҳузур,
Ечилиб қайғули дилдан тугунча,
Очилиб шодликдан муаттар гунча.
Сайд ила сайёднинг бошланиб жанги,
Сўнг қонли кинига ботиб хаданги.
Лаззатга тўймаган ёноқлар ноком,
Охир ором олди бўлиб беором.
Ҳислар жавлонгоҳга ўзини урди,
Манзилга етгунча оти юғурди.
Амалу бойлигу шону шухратдан,
Чангу чағонаю айшу ишратдан,
Лазизроқ оламда яна нима бор;
Хилватда қовушса агар ёрга ёр!
Оғушида гўзал моҳи Хоразм,
Самарқанд султони айларди базм...
Ким бўлса оламда шоду бахтиёр,
Фалак бир кун уни этгай ғамгузор!
Қамариддин билан жангда беомон,
Жаҳонгирга етди охири зиён...
Жанг-жадал бўлмаган зафар, қурбонсиз,
Минглаб баҳодирлар кулагай жонсиз.
Ўғли Жаҳонгирга қўйиб кўп ихлос,
Темур айлар эди айрича эъзоз.
Оламга келганда Муҳаммад Султон,
Тўй берди элига шод Соҳибқирон.
Жаҳонгир бу ҳолдан севиниб беҳад,
Устига туғилди боз Пир Муҳаммад.
Лекин ёмонлашиб соғлиғи бисёр,
Жаҳонгир кўзига дунё бўлиб тор,
Дардин айтолмасди отасига ҳеч,
Жанггоҳларда бўлди у эртаю кеч,
Подшоҳлар юраги бўлғайдир сезгир,
Улардан қолмағай ҳеч пинҳона сир.
Бўлиб Амир Темур бир кеча нохуш,
Сайид Бурхониддин шайхни кўрди туш.
Ҳазратга ёлвориб қилиб илтижо,
Деди: «Дуо қилинг, қўлласин Худо!
Яратгандан сўранг ўғлимга соғлиқ,
Тоинки бўлмайин мен дили доғлиқ!»
Шайх ўғли ҳақида демай бирор сўз,
Темурбек томонга ҳорғин тикиб кўз,
Деди: «Оллоҳ билан бўлгин доимо —
Ҳикмат кўп самодда, билгай Раббано!»
Уйқудан кўзини очиб ҳукмдор,
Шубҳа гумонлардан бўлди ғамгусор.
Кўнгли ўз-ўзидан бўлавериб ғаш,
Соҳибқирон қолиб ташвишда яккаш,

Соҳибқирон Амир Темур туғилган кунга!

Ўғлининг ҳолидан олгани хабар,
Эҳтиёт чорасин кўргани магар,
«Ўзингни асрагил, доим огоҳ бўл» —
Деб унга бергали далда Қутлуг Йўл —
Котиби хосини юборди Темур,
Кўнгли ўз-ўзидан бўлиб беҳузур,
У кетгач, безовта, олиб хавотир,
Амиру бекларга ёрилди охир:
«Шубҳа-гумонларда қолдим ё Худо,
Наҳотки бўлдим мен ўғлимдан жудо!?
Фарзанди дилбандим ҳолидан эвоҳ,
Худо ҳақи эдинг сиз мени огоҳ!
Асло ҳақиқатни яширмай зинҳор,
Менга бўлган гапни айтинглар ошкор!»
Амирлар барчаси ичишиб қасам,
Унга одоб билан дейишди шу дам:
«Ушбу воқеадан хабаримиз йўқ,
Иншооллоҳ соғдурур, бўлинг кўнгли тўқ!»
Амир Соҳибқирон отланиб яна,
Санокўз Ёғочдан қилиб тантана,
Тўқнашиб ғанимни айлади жинни
Охири қочирди Қамариддинни
Бу жангда қўлидан ўқ еди ҳайхот,
Мардона курашиб баҳодир Пўлод.
Қочди Қамариддин мағлуб, ғамсаро,
Уни қувиб кетди амир Учқаро.
Бир қанча йўл юриб сўнг Қамариддин...
Ўзин ўнглаб олиб, куч йиғиб тагин,
Амир Учқарога зид этиб хужум,
Атрофини ўраб айлади зуғум,
Улар отган ўқдан Учқаро оти —
Қулади, лек ўзин етмай мамоти,
Мардларча курашиб, чекиниб толди,
Охири жонини қутқариб қолди.
Ўтни ўчирай деб Пўлод баҳодир,
Ёнғин воқеаси бўлганда содир,
Қўлини қўйдирди бўлиб бироҳат,
Дафъатан очилиб кетди жароҳат!
Ҳоли оғирлашиб тополмай нажот,
Қуни битган экан айлади вафот!
Қувиб ғанимни ҳарбу хужумдан,
Соҳибқирон қайтди сўнг Атоқумдан.
Самарқанд сариға юзланган маҳал,
Унга етиб келди хабари ажал.
Худо раҳмат қилгур ўғли Жаҳонгир,
Вафот этганини эшитди охир.
Фарёду фиғонга тўлиб бу жаҳон,
Оқди АмирТемур кўзларидан қон.
Халойиқ бошланг, бўлиб наमतпўш,
Темур қаршисига чиқишди хомўш,
Унинг ёшлигидан чекиб изтироб,
Сайёралар қилди самога хитоб.
Қамончасин ташлаб илгидан Зухро,
Мотамидан этди нолаю нидо.
Тобути олдида навқари хослар,
Тўкиб кўзларидан дуру олмослар.
Шафқат йўқ охири бевафо фалак,
Барчани бирма-бир айлағай ҳалак,
Фурсати етганда бошига етар,
Дунёга келганлар бирма-бир кетар.
Кимгаки ичирса агар зарра бол,
Санчиб минг захрини етказар завол.
Кимнинг умидидан очса гар бир гул,
Минг тикан санчгайдир жигарига ул.
Бу оламда йўқдир бирорта инсон,
То ундан юраги бўлмаса вайрон.
Бу шундоқ саройки ғам устига ғам,
Охират ғаними егил эй одам.
Қисматинг подшоҳи яратган қодир,
Сен унга топинсанг аввалу охир,
Лутфу эҳсонига етганинг дамда,
Бахтиёр бўлгайсан икки оламда.
Ўғли мотамидан Темурбек чўкиб,
Ғамида кўзидан қонли ёш тўкиб.
Айрилиқ шаробин сипқориб бисёр,
Кўзига бу ёруғ дунё бўлиб тор,
Қунба-қун аламу азоби ортид,
Тошу тахти ишидан қўлини тортид.
Шайху уламолар тушиб ароға,
Насиҳат айлашди мотамсароға.
Барчанинг охирги манзили қабр,
Оллоҳга бўйсуниб, этмаклик сабр,
Ҳар мўмин-мусулмон, бандага чора,
Манглайи ёруғми ва ёки қора,
Оллоҳнинг измида қазою қадар,
«Наҳл» сурсидан оят мухтасар:
«Сабр қил, оламда барчаси бекор,
Ёлғиз Оллоҳ ўзи бўлғай мададкор».
«Бақара» сурасин ҳам бир оятин,
Келтириб, эслатиб Ҳақ ҳидоятин:
«Албатта Оллоҳнинг қўлимиз аён...
Шубҳасиз у зотга қайтамиз шоён» —
Деган оятларни улуг «Қуръон»дан,
Келтириб, огоҳлик бериб иймондан,
Темурга беришиб далдаю таскин
Унинг дол қаддини тиклашди тагин.
Ўғлига бағишлаб сўнг Соҳибқирон,
Садақа улашиб қилди хайр-эҳсон.
Таъзия очдириб қардошу хешга,
Ўғлининг жасадин келтириб Кешга,
Ҳазрат Имом деган ном билан машхур,
Дорут-тиловатда обида манзур,
Мазкур мақбарода айлади дафн,
Қўпайтириб, битта қабрлар сафин.
Шундоғ деб битмишдир Ҳофизу Абру
Бўлган воқеотни яхши билган у.
Бўлмасин ҳар қандай жароҳату ғам,
Вақт ўзи қўяр охири малҳам.
Фурсат ўтиши-ла оғир жароҳат,
Шифо топиб туйгай вужудлар роҳат.
Бургутдек ўзини тувтолиб мағрур,
Машғул бўлди улуг ишларга Темур.

Олимжон БҮРИЕВ.

